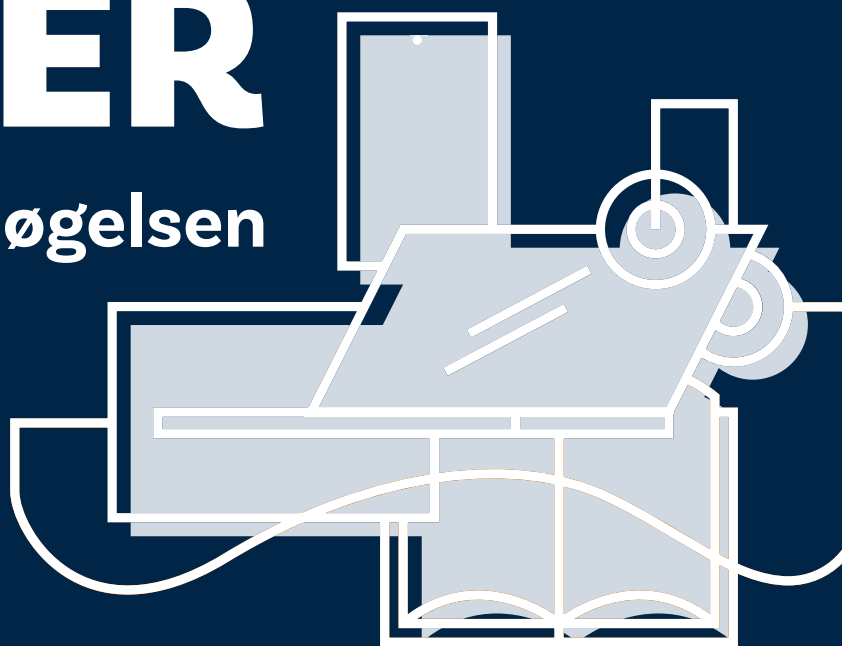

LÆSERE MELLEM MEDIER

Silkeborgundersøgelsen

Rapport om læse- og mediepraksis
blandt børn i 6. og 8. klasse

Læsere mellem medier

Silkeborgundersøgelsen.

Rapport om læse- og mediepraksis blandt børn i 6. og 8. klasse

Rapporten er udarbejdet som en del af forskningsprojektet Reading Between Media, der er et samarbejde mellem AU, VIA og Silkeborg Kommune og er støttet af Novo Nordisk Fonden.

Aarhus Universitet, 2022

Forfattere

- Ayoe Quist Henkel, ph.d. og lektor ved Forskningscenter for Pædagogik og Dannelse, VIA UC
- Birgitte Stougaard Pedersen, ph.d. og lektor ved Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet
- Nanna Juulsgaard Poulsen, cand.mag. i medievidenskab, Aarhus Universitet

Referencegruppe for rapporten

- Maria Engberg, ph.d. og lektor ved Institut for datavidenskab og medieteknologi, Malmö Universitet
- Iben Have, ph.d. og lektor ved Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet
- Helle Bundgaard Svendsen, ph.d. og lektor ved Forskningscenter for Pædagogik og Dannelse, VIA UC

Anonymiseret datasæt samt spørgeskemaets udformning kan rekvireres ved henvendelse til forfatterne.

Redigering og korrektur

Ane Martine Lønneker

Design

Silie Heeschen, mail(at)silieheeschen.dk

Introduktion	4
Baggrund for forskningsprojektet <i>Reading Between Media</i>	4
Formål med survey-undersøgelsen <i>Læsere mellem medier</i>	5
— Begrebsdefinitioner	5
— Læsning	5
— Medier	6
Præsentation af surveyen	7
— Undersøgelsens temaer og opbygning	7
Sammenfattende iagttagelser og fund	9
— Medievaner i skole og fritid	9
— Børn søger indhold og indholdsskabere på tværs af medier	10
— Børn foretrækker fiktion og en variation af genrer	11
— YouTube er en afgørende medspiller i børns mediepraksis	11
— Forskelle på 6. og 8. klassetrins læse- og mediepraksis	14
— Kønsmæssige aspekter	15
— Læsning og motivation	16
— Børns begrundelser for at læse	17
— Børns begrundelser for at opsøge fortællinger	19
— Gode fortællingers karakteristika og eksempler på titler i bogformat	26
— Adgang til nyheder	27
— Læse- og mediepraksisser i forskellige rum og kontekster	27
— Fritidslæsning i kontekst	28
Konklusion	30
Anbefalinger til forældre og formidlere	32
Oversigt over grafer og tabeller	34
GRAFER OG TABELLER	36
Undersøgelsens vilkår, metode, bortfald og databehandling	58
— Karakteristik af undersøgelsen	58
— Dataanalyse: Fordele og begrænsninger ved kvantitative og kvalitative data	59
— Undersøgelsens vilkår	60
— Undersøgelsens udsigelseskraft	60
— Datagrundlag og metode	60
— Sampling-metode	60
Litteratur	63

Introduktion

Læsere mellem medier er en rapport udført på baggrund af en survey-undersøgelse blandt børn i 6. og 8. klasse i Silkeborg Kommune. Undersøgelsen er en del af forskningsprojektet *Reading Between Media*, der er et samarbejde mellem Aarhus Universitet, VIA University College, Malmø Universitet og Silkeborg Kommune og er støttet af Novo Nordisk Fonden. *Læsere mellem medier* undersøger børns omgang med tekster og fortællinger i bred forstand, herunder forskellige formater som fx bøger, e-bøger, tv-serier, podcasts og lydbøger, deres indholdsvalg og præferencer. Omdrejningspunkterne for undersøgelsen er dermed børns læsepraksis i skole og i fritid på tværs af medier samt deres generelle medievalg og -vaner.

Baggrund for forskningsprojektet *Reading Between Media*

Vi læser i stigende grad tekster via digitale medier, og det ændrer måden, vi læser på. At være læser i en digital tid, hvor man også kan læse på en smartphone, en computer eller en tablet, giver mulighed for at skifte imellem forskellige mediers interfaces, hvor man både kan læse, lytte, se og eventuelt røre, når man læser. Forskningsprojektet *Reading Between Media*, som denne survey indgår i, undersøger i en skolekontekst, hvad der kendetegner denne multisensoriske læsning og børns aktuelle tekstpraksis. Det sker blandt andet gennem empiriske studier af konkrete læsepraksisser med fokus på læsning af illustrerede romaner, lydbøger og digitale fortællinger, hvor flere sanser er i spil (se fx Henkel, Mygind og Svendsen 2021). I survey-undersøgelsen, som ligger til grund for nærværende rapport, er der fokus på sammenhængen mellem brug af medieplatforme, læsevaner og børns omgang med fortællinger i og uden for skolen.

Forskningsprojektet *Reading Between Media* søger i sin helhed at nuancere forestillingen om, hvad en læseaktivitet kan være, herunder at undersøge og udvikle multisensoriske læsestrategier hos skolebørn. Det er projektets tese, at en nuancering af forestillingen om læsning kan bidrage til at øge børns digitale kompetencer, læselyst og engagement i læsningen samt styrke deres faglige selvtillid – dvs. også læsere med negative oplevelser af egne læsekompetencer. Derfor tager projektet udgangspunkt i børns aktuelle tekstfaringer for at udvikle forståelsen af at være læser mellem medier, og for at forstå og kvalificere materielle og sensoriske aspekter ved børns omgang med fortællinger. Ud over den spørgeskemaundersøgelse, som rapporten her bygger på, gennemføres der i projektet kvalitative empiriske undersøgelser og eksplorative interventionsstudier med henblik på at få viden om børns omgang med digitale fortællinger og udvikle digitale læsestrategier, der kan befordre børns tilegnelse af fortællinger, særligt via skærm og/eller lyd.

→ Mere information

Formål med survey-undersøgelsen *Læsere mellem medier*

Survey-undersøgelsens formål er at opnå indsigt i medie- og læsevaner samt motivationer og præferencer hos børn i 6. og 8. klasse (12-14-årsalderen), og den er foretaget på folkeskoler i Silkeborg Kommune. Undersøgelsen indhenter viden om børns mediebrug og -vaner, læsning og omgang med fortællinger på 6. og 8. klassetrin. Denne kvantitative undersøgelse er en del af et samlet undersøgelsesdesign, hvor første del bestod af kvalitative undersøgelser på 6. og 8. klassetrin, hvorfor det netop også er denne målgruppe, som undersøges i nærværende survey. Udvælgelsen af disse klassetrin har flere begrundelser. For det første viser undersøgelser som *Børns læsevaner 2017* og *PISA 2018*, at børns læse- og medievaner ændrer sig i overgangen fra mellemtrinnet og til udskolingen, og der ses dalende læselyst og -motivation hos større børn (Hansen et al. 2017 og Christensen et al. 2019). For det andet viser andre undersøgelser som fx *Medieudviklingen 2020*, *Bogen og litteraturens vilkår 2021* og *Children and young people's reading in 2020* (DR 2020, Bogpanelet 2021, Clark og Picton 2020) ændringer i læse- og mediepraksis blandt børn og unge, hvor blandt andet brugen af digitale platforme og formater er stigende. For det tredje udvælges disse klassetrin, da forskningsprojektet *Reading Between Media* som helhed har fokus på at undersøge og udvikle den fortsatte læse- og mediepraksis. På baggrund af fund i de første to fasers kvalitative og kvantitative undersøgelser har projektets sidste fase som mål at udvikle didaktiske strategier til at lytte til og læse digitale fortællinger på mellemtrinnet og i udskolingen, fx lydbøger og e-bøger. Formålet med survey-undersøgelsen, som ligger til grund for denne rapport, er at spørge til børns omgang med tekster på tværs af læse- og mediepraksisser i skole og fritid og dermed undersøge forskellige sammenhænge og mønstre og få et samlet blik på aktuel brug og omgang med fortællinger i og på tværs af forskellige medier.

→ Mere information

Begrebsdefinitioner

Læsning

Undersøgelsen fokuserer på 12-14-åriges læse- og mediepraksis, hvorfor spørgsmål om børnenes interaktion med skriftsprog integreres med deres generelle interaktion med tekster i bred forstand og i forskellige medier. Derfor er undersøgelsen foretaget ud fra en åben og inkluderende forståelse af, hvad læsning er, og tager udgangspunkt i en eksplorativ interesse for, hvordan læsning praktiseres. Begrebet læsning er traditionelt knyttet til synsoplevelsen, hvor tegn afkodes via synet. Etymologisk har "at læse" flere sproglige rødder og betyder på oldnordisk "pille, plukke, samle, gribe" (Nielsen 1989: 273). En sådan inkluderende forståelse af læsning medfører i undersøgelsens kontekst, at synsansen i kombination med andre sanser gør det muligt at "plukke og samle" ord, oplevelser, fortællinger og viden gennem blandt andet lyd og billeder. På den baggrund er surveyundersøgelsen designet sådan, at svarkategorier som podcasts, lydbøger og tegneserier/graphic novels er mulige på linje med bøger som medier for læsning. Denne tilgang er

valgt, da undersøgelsen fokuserer på børns fortsatte læsning og generelle mediepraksis i skolen såvel som i fritiden.

Denne forståelse af læsning ligger ikke langt fra literacy-begrebet. Literacy defineres ifølge OECD som “evnen til at forstå, bruge, vurdere og reflektere over skrevne tekster, så man kan opnå sine mål, udvikle sin viden og sine muligheder og deltage aktivt i samfundet” (OECD 2003). I udgangspunktet har literacy-begrebet således orienteret sig mod skriftsproget, men i de seneste årtier har begrebet udviklet sig i mange retninger, hvor især forståelser af multiliteracy har vundet indpas til at beskrive såvel sproglig mangfoldighed som evnen til at anvende og tolke multimodale udtryksformer og beherske forskellige medier. I literacy-forskningen er undersøgelser og teorier om multiliteracy især udsprunget fra The New London Group fra midten af 1990’erne, som fokuserer på multimodale og sociokulturelle sider af læsning og skrivning. I denne tilgang er fokus især på vigtigheden af at beherske forskellige modaliteter for at kunne tage del i aktuelle kommunikative tekstpraksisser (blandt andre New London Group 1996, Cope og Kalantzis 2000 og 2009, Kress 2003, Gee 2003). Nærværende undersøgelse er inspireret af multiliteracy-tilgangen, men inddrager i højere grad oplevelsesmæssige og æstetiske sider af elevers omgang med især fiktion med vægt på den multisensoriske udveksling mellem tekst og læser (Pedersen et al. 2021).

Medier

Begrebet medie betyder helt grundlæggende “i midten” i forståelsen et “middel” eller “mellemlid”. I daglig tale henviser medier som regel til moderne teknologier fra trykpressen til internettet, som mennesker har udviklet for at kunne kommunikere sammen på tværs af tid og rum. Fælles for disse medier er, at de formidler forskellige former for symbolsk indhold gennem skrift, lyd og/eller billeder. Teoretisk er der tradition for at skelne mellem medier som neutrale kanaler, som sprog og som miljøer (Meyrowitz 1997). I undersøgelsen favner mediebegrebet både digitale og analoge medier og flere niveauer af medier, som kan være vanskelige at skille fra hinanden. Enhver medieteknologi rummer specifikke muligheder og begrænsninger for at forme og strukturere indholdet på en bestemt måde. Film og tv-serier, sociale medier og musik er imidlertid ikke knyttet til et bestemt medie, men kan tilgås fra både mobiltelefon og pc afhængig af tilgængelighed, præference og kontekst. Undersøgelsens opdelinger i *medieformater* som radio, bøger, e-bøger, podcasts, lydbøger, aviser/blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, computerspil, konsolspil er derfor en forsimples foretagelse for at imødekomme målgruppen for undersøgelsen, nemlig 12-14-årige. I praksis eksisterer der fx ikke en tydelig funktionel distinktion mellem radio og podcast. Radio er ikke altid live og kan f.eks. høres tidsforskudt som podcast eller arkiveret udsendelse.

YouTube som webportal er af særlig interesse for undersøgelsen, da majoriteten, 88% af de 9-14-årige, i 2020 så YouTube-videoer hver uge iføl-

ge *Medieudviklingen* (DR 2020: 18). YouTube er således meget udbredt og hyppigt anvendt af målgruppen, ligesom kanalen bliver anvendt til meget forskellige aktiviteter. Derfor har vi valgt at lægge et større fokus på brugen af YouTube end på andre sociale medier. YouTube kan også karakteriseres som en kommunikationstjeneste, hvor brugerne kan interagere via private beskeder og offentlige kommentarer. Undersøgelsen fokuserer dog på YouTube som videotjeneste, hvor der stilles skarpt på slægtskabet med andre audiovisuelle medier som tv og film.

Præsentation af surveyen

Surveyen omfatter i alt 565 respondenter og er gennemført i november og december 2020 blandt folkeskoleelever på 6. og 8. klassetrin i Silkeborg Kommune. Lidt over halvdelen af respondenterne var piger, mens 46% var drenge. Knap 1% ønskede ikke at opgive deres køn. Lidt over 60% af respondenterne befandt sig på 6. klassetrin, mens knap 40% gik på 8. klassetrin. Nedenfor ses en opgørelse af respondenter fordelt på køn og klassetrin.

	<i>Pige</i>	<i>Dreng</i>	<i>Ønsker ikke at svare</i>	Total
Procent	53,1%	46%	0,9%	100%
Antal	300	260	5	565

Fordeling på klassetrin

	<i>6. klasse</i>	<i>8. klasse</i>	I alt
Procent	60,5%	39,5%	100%
Antal	342	223	565

For yderligere præsentation af surveyen, dens forudsætninger for rekruttering samt detaljeret karakteristik af undersøgelsen og dens udsigelseskraft, se s. 58-62.

→ Side 58-62

Undersøgelsens temaer og opbygning

Surveyen er struktureret ud fra følgende tre temaer, som respondenterne blev præsenteret for i følgende rækkefølge:

- Medievaner i skole og fritid
- Læsepraksisser
- Brug af og præferencer for fortællinger

Medievaner i skole og fritid undersøger, hvilke medier børnene anvender, hvor de anvender dem samt hvordan, fx om de anvender flere medier i kombination.

Læsepraksis-delen inkluderer en bred vifte af medier som grundlag for læsning: Blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts og lydbøger. Spørgsmålene fokuserer på respondenternes brug

af genrer, deres præferencer for genrer og motivation(er) for at læse i fritiden.

Brug af og præferencer for fortællinger afsøger børnenes egen navngivning af den seneste gode fortælling, som han/hun har mødt, samt i hvilket medie (fx film, podcasts, bog) fortællingen findes. Derudover spørger vi ind til deres motivationer for at opsøge fortællinger.

Hvert tema rummer en række spørgsmål, som relaterer sig til temaet. Formålet med opbygningen er først at spørge eleverne til deres anvendelse af medier i skole og fritid for dernæst at foretage en bevægelse over i deres læse- og mediepraksisser. Sidste del om fortællinger er overvejende kvalitativ, hvor børnene opfordres til kvalitativt at uddybe, hvor de mødte den sidste gode fortælling og give deres begrundelser for at opsøge fortællinger.

I præsentationen af resultaterne i det følgende bliver temaerne struktureret ud fra væsentlige iagttagelser og fund og ikke ud fra spørgeskemaets opbygning. Fundene træder frem på baggrund af kvantitative resultater, som bliver uddybet og illustreret ved kvalitative udsagn fra børnene. Udsagnene tjener til at eksemplificere og konkretisere indsigterne. Fremhævelsen af udsagn repræsenterer i nogle tilfælde ikke en overordnet tendens, men indgår som enkelte respondents kvalitative svar, som netop kan rumme særegne nuancer og adskille sig fra majoritetens besvarelser.

Yderligere oplysninger

På side 58-62 findes uddybende forklaringer om undersøgelsens vilkår, metode, bortfald og databehandling

→ Side 58-62

Sammenfattende iagttagelser og fund

I det følgende præsenteres rapportens centrale iagttagelser og fund. De bliver fremlagt under en række sammenfattende overskrifter, der er opstået induktivt på baggrund af spørgeskemaets tre overordnede temaer: Medievaner i skole og fritid, læsepraksisser og fortællinger, struktureret i forhold til de mest iøjnefaldende iagttagelser. Ved hver overskrift er centrale resultater fra analysens grafer og tabeller trukket frem, og i nogle tilfælde illustreres iagttagelserne med kvalitative udsagn fra børnene. De procentvise resultater er angivet ved afrunding til hele tal, mens de præcise tal med flere decimaler kan findes under “Centrale grafer og tabeller” side 34-57.

→ Side 34-57

Medievaner i skole og fritid

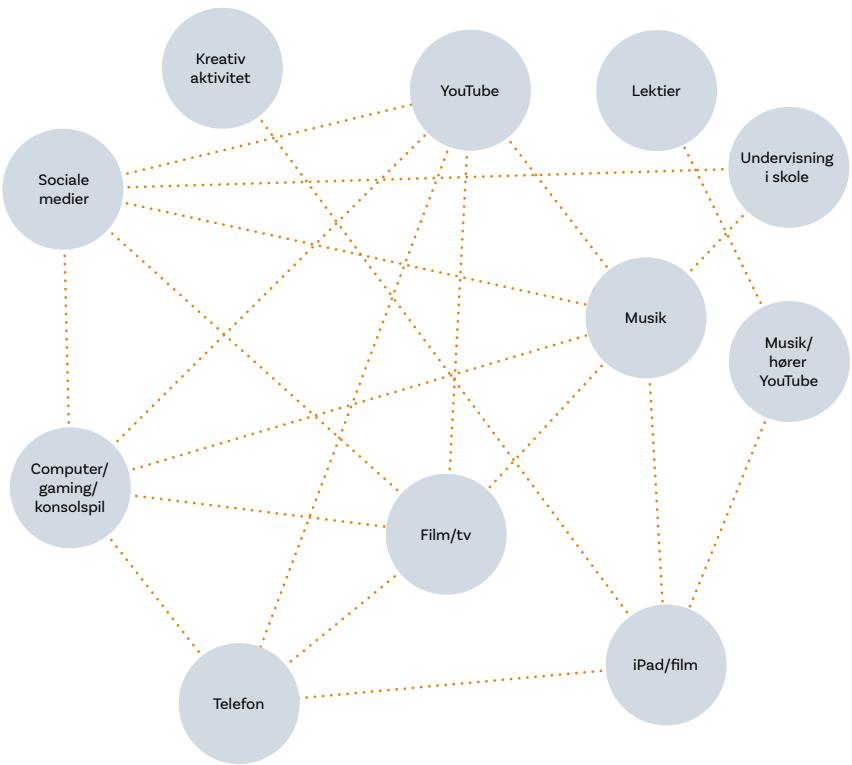
Undersøgelsen viser overordnet, at børnene veksler mellem mange forskellige medier i skole og fritid. Der er en høj grad af samspil og udveksling mellem deres valg af medier, og de anvender ofte flere medier på samme tid.

78-91% af de 12-14-årige børn (Figur 4) i undersøgelsen hører musik, ser film og tv-serier og anvender sociale medier og YouTube i deres fritid. 87% af børnene angiver (Figur 2), at de bruger flere medier på samme tid, og de kombinerer medierne på kryds og tværs, fx ved at spille computerspil og høre musik, se film og bruge sociale medier eller kombinere YouTube-brug med musik eller computerspil. Ikke sjældent anvender de også mere end to medier på samme tid, fx ved at snakke med vennerne på Snapchat, spille spil og se Netflix samtidigt (Figur 3).

→ Figur 4

→ Figur 2

→ Figur 3

Illu. 1: Illustration af de adspurgte børns kvalitative angivelser af, hvilke medier de bruger på samme tid og eventuelt hvordan. Illustrationen er frit baseret på Figur 3 side 37.

→ Side 37

På spørgsmålet “Hvilke medier bruger du i skolen?” svarer flest, at de anvender musik (68%) og herefter i prioriteret rækkefølge: bøger (64%), YouTube (53%), e-bøger (52%), sociale medier og lydbøger (begge med 32%) (Figur 1). Børnene kunne angive flere medier, og de svarer på anvendelsen både i undervisningen og i frikvarterer. Det er her iøjne-faldende, at videotjenesten YouTube er tydeligt til stede i skoletiden. E-bøger angives af forholdsvis mange med 52%, og lydbøger med 32%. Herefter kommer film og tv-serier, tegneserier/graphic novels, aviser, podcasts, blade/magasiner og radio angivet efter den procentvise an-del. Samlet tegner der sig et billede af en mediemangfoldighed også i løbet af skoledagen. Det er bemærkelsesværdigt, at e-bøger og lydbø-ger angives som medier, der anvendes relativt ofte i skoletiden.

Børn søger indhold og indholdsskabere på tværs af medier

På tværs af flere af undersøgelsens spørgsmål bliver det tydeligt, at børn ofte vælger indhold før medie og ubesværet søger indhold på tværs af medier. Det træder i undersøgelsen klart frem, at de orienterer sig efter indhold på tværs af medier og ofte søger den samme fortæl-ling eller genre i forskellige medier som bog og film. Genremæssigt er fantasy og science fiction særligt populære blandt respondenterne, men de kan også lide realistisk teenageindhold med et kærlighedsplot (Figur 13 og 14). Spurgt ind til eksempler på den seneste gode fortælling, de har set/læst/hørt, er det især følgende transmediale og overvejende internationale eksempler, de angiver: *Harry Potter*, *The Hunger Games*, *After*, *En flænge i himlen*, *Naruto*, *Twilight*, *Percy Jackson*, *Star Wars*, *Spi-derman* og *Ternet Ninja* (Figur 5).

Ud over at børn søger indhold på tværs af medier, viser undersøgelsen også, at de søger indholdsskabere på tværs af medier. De har mange forskellige præferencer og idoler og søger nyt indhold og nye medier ud fra såvel forfattere, serieskabere, værter, youtubere eller influencere, som de interesserer sig for og følger i forskellige formater og kanaler. Dette kan fx iagttages ved, at de til spørgsmålet om den seneste gode fortælling angiver podcasts med i forvejen kendte youtubere som Kristine Sloth, Johnni Gade og Oskar og Elias Hole fra “Kender du det”. Et andet eksempel er, at nogle af børnene angiver, at de læser bøger af youtubere som Naja Münster og Julia Sofia (Figur 6). Samlet set har youtubere stor indflydelse på børns mediebrug, og denne indflydelse rækker ud over den oprindelige platform.

91% af respondenterne angiver, at de anvender YouTube i deres fritid, og denne kanal ligger højere end sociale medier med 88%, musik med 83%, film og tv-serier med 78% og computerspil med 57% (Figur 4). YouTube spiller således en stor rolle for børns læse- og mediepraksis, da afgørende meget valg af indhold foregår via den kanal (Se side 11-14 i afsnittet “YouTube er en afgørende medspiller i børns mediepraksis”).

→ Figur 1

→ Figur 13 og 14

→ Figur 5

→ Figur 6

→ Figur 4

→ Side 11-14

Definition af fritidslæseren
Fritidslæseren anvender mindst ét af følgende medier i fritiden: Bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts og/eller lydbøger.

Børn foretrækker fiktion og en variation af genrer

81% af de adspurgte børn angiver, at de anvender enten bøger, blade/ magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts og/eller lyd-bøger i deres fritid (Figur 7), hvorfor de med undersøgelsens åbne for-ståelse af læsning (se side 5-6) anskues som fritidslæsere. På spørgs-målet om, hvad fritidslæsere overordnet foretrækker, angiver 71%, at de læser romaner, noveller og digte. 31% angiver, at de læser faglitteratur, og 19% angiver, at de læser biografier (Figur 8). De foretrækker altså fiktion, men faglitteratur og biografier har også en væsentlig plads. Ser man på tværs af de forskellige medier, så er andelen af læsere og brugere af faglitteratur højere uden for bogmediet, ved lydbøger (36%) (Figur 9), e-bøger (44%) (Figur 10), podcasts (38%) (Figur 11) og tegneserier/grap-hic novels (55%) (Figur 12).

Hvad angår den seneste gode fortælling i bogformat, er fantasy me-get tydeligt den mest populære genre med 30%. Herefter kommer “teen”-litteratur med 13% og humor, spænding og drama med hver 7-8% (Figur 13). I sammenligning med hvad respondenterne angiver som seneste gode fortælling som fiktionsserier, enten streamet eller som tv-format, så ligger “teen” højest med 36%, og herefter kommer drama med 21% og komedie/humor med 19% (Figur 14). Endelig angiver 9% af børnene, at de har fundet den sidste gode fortælling i et andet medie som fx appen Wattpad, der indeholder gratis historier og fanfiction, eller i et online-site som creepypasta.com, der publicerer uhyggelige historier (Figur 15). Begge disse er engelsksprogede. Uden for svarkate-gori angiver nogle også, at de har fundet den sidste gode fortælling i computerspil, i nyhederne/tv-avisen, i lydbøger og i sange, og en enkelt angiver *Børneavisen* som det seneste sted for en god fortælling.

Samlet tegner der sig en stor variation af præferencer, medier, genrer og veje til gode fortællinger. Fantasy er stadig en af de større børns fore-trukne genrer – især i bogformatet. Samtidig foretrækker de, hvad man med en bred betegnelse kan kalde “teen”, dvs. fiktion, der tematiserer det at vokse op, forelskelse, konflikt med autoriteter, og som ofte fore-går i et skolemiljø. I filmformatet efterspørger de således indhold, der tilbyder direkte identifikation og i det hele taget afspejler erfaringer og interesser, der knytter sig til deres aldersgruppe.

YouTube er en afgørende medspiller i børns mediepraksis

Som tidligere skrevet angiver 91% af de adspurgte børn i 6. og 8. klasse, at de anvender YouTube i deres fritid (Figur 4). 52% angiver, at de fore-trækker at få fortællinger fra denne webportal, kun overgået af film og tv-serier (Figur 16). Deres foretrukne genrer på YouTube er vlogs med 57%, sjove videoer, fx pranks/parodier, med 53%, og gaming/e-sport

→ Figur 7

→ Side 5-6

→ Figur 8

→ Figur 9

→ Figur 10 og 11

→ Figur 12

→ Figur 13

→ Figur 14

→ Figur 15

→ Figur 4

→ Figur 16

med 46% (Figur 17). Så her retter deres interesse sig mod private og autentiske fortællinger, humoristiske fortællinger og fortællinger fundet i computerspil.

Oversigt over foretrukne YouTube-kanaler

Placering	Indholdstype(r)	YouTube-kanal
1	sjov/vlog/livsstil	Josefine Simone
2	sjov	*MrBeast
3	gaming/musik	Johnni Gade
4	sjov/vlog	Kender du det
5	beauty/fashion/livsstil	Anna Briand
5	sjov/vlog/livsstil	Morten Münster/morten gaming
6	gaming	Robin Samse
7	vlog/sjov	Tine Maria
8	gaming	*Pewdiepie
8	vlog/sjov/livsstil	Signe Kragh

*Udenlandske youtubere

Genreinddelingerne er foretaget på baggrund af kategorisering af YouTube-kanalen ud fra besøg på de respektive youtuberes kanaler og efterfølgende kodning og analyse.

På det valgfrie spørgsmål “Fortæl om din yndlingsyoutuber eller de genrer, som du kan lide at se” valgte 80% af børnene at svare med fritekst. Ud fra disse besvarelser blev den ovenstående liste over de hyppigst foretrukne youtubere konstrueret. 8 ud af 10 af børnenes yndlingsyoutubere er danske indholdsskabere. Børnene søger altså mod danske youtubere, det danske sprog og måske en genkendelig hverdag.

9% af børnene angiver, at de har fundet den seneste gode fortælling på YouTube (Figur 15). Over halvdelen angiver, at de anvender YouTube i skolen, hvilket både kan være i undervisningen og i frikvarterer (Figur 1), ligesom 91% angiver, at de anvender denne platform i fritiden (Figur 4). YouTube er således stadig en afgørende stor medspiller i børns daglige omgang med medier. Som skrevet er det især vlogs, sjove videoer og gaming, de søger, men mindst en fjerdedel angiver også, at de ser challenges, tutorials, musikvideoer og sport (Figur 17).

Desuden trådte en række forskellige motivationer for at se YouTube frem fra børnenes kvalitative besvarelser. Nogle anvender webportalen for at få viden om deres hobby, sport eller indblik i interessefællesskaber, fx:

→ Figur 17

→ Figur 15

→ Figur 1

→ Figur 4

→ Figur 17

“Jeg ser løbehjulsvideoer, fordi jeg elsker at køre på løbehjul.” (Dreng, 6. klasse)

“Jeg kan godt lide at se Olivias verden. Det er en kaninkanal, og da jeg selv har to kaniner, elsker jeg den.” (Pige, 6. klasse)

“Jeg kan godt lide at se fodbold, fx at se hvordan man laver det og det trick.” (Dreng, 6. klasse)

Andre ser videoer som tidsfordriv, for at få indblik i andres hverdag, eller de ser det, der kommer i vedkommendes feed:

“Jeg ser faktisk ikke supermeget YouTube, kun hvis jeg keder mig rigtig meget. Jeg synes, det kan være sjovt at se folks hverdag (vlogs), især Laura Keils vlogs, fordi hun tit er positiv, og man bliver i godt humør af at se det. Andre gange ser jeg sjove ting, hvis jeg har brug for en pause fra hverdagens tanker.” (Pige, 8. klasse)

“Jeg ser meget en, der hedder SunlessKhan, der spiller et spil, der hedder Rocket League. Ellers har jeg ikke rigtigt en yndlingsyoutuber. Jeg ser bare det, der popper op i mine anbefalede videoer.” (Dreng, 6. klasse)

Endelig er der flere, der bruger YouTube til at få indblik i andre kulturer og udsyn i verden eller i hvert fald indblik i andre landes underholdningsindustri:

“Jeg kan godt lide at se med i studerendes liv i udlandet. Og se koreanske cafeer, og hvordan de laver tingene. Og jeg elsker koreanske musikvideoer.” (Pige, 8. klasse)

“Blackpink musik og thai-serier.” (Pige, 6. klasse)

”Jeg ser meget en youtuber fra Holland, som hedder Jesse Heffels, og han laver tit videoer, hvor han springer på trampolin og laver meget svære tricks, men lige nu er han i Amerika, fordi han ikke vil være i Europa i vinteren, så han rejser også for at lave gode videoer til sine følgere.” (Dreng, 8. klasse)

YouTube giver således mulighed for at følge internationale indholdsskabere. De 12-14-årige børn i undersøgelsen foretrækker som beskrevet ovenfor dansk indhold. 56% nævner en dansksproget YouTube-kanal eller foretrækker dansk indhold. 38% nævner en engelsksproget YouTube-kanal, mens 6% ikke har angivet sprog, men blot nævner fx en genre (Figur 18).

→ Figur 18

Hvad angår foretrukne indholdskategorier på YouTube er der også kønsmæssige forskelle, omend begge køn sætter pris på sjovt indhold. Som pigernes fire mest populære genrer findes “Vlogs”, “Sjove videoer”, “Musikvideoer” og “Challenges”, mens drengenes fire mest populære genrer er “Gaming/e-sport”, “Sjove videoer”, “Challenges” og “Sport” (se skema ovenfor) (Figur 26). Mange piger foretrækker således dagligdags og personligt indhold, hvorimod mange drenge foretrækker spilrelateret indhold.

→ Figur 26

I forhold til lydbaserede medier så hører henholdsvis 9% af drengene og 15% af pigerne podcasts, og 20% af drengene og 28% af pigerne lytter til lydbøger. Der er således en mindre forskel på piger og drenges lyttekultur, men forskellen kan være relateret til det faktum, at piger generelt læser mere end drenge i deres fritid. 24% af drengene angiver, at de ikke læser i deres fritid, mens dette gælder for 15% af pigerne (Figur 27), så den kønsmæssige forskel i anvendelsen af lydbaserede medier hænger formentlig sammen med de generelle forskelle i kønnenes læse- og mediekultur.

→ Figur 27

Generelt træder det frem i undersøgelsen, at piger i højere grad end drenge foretrækker at opsøge fortællinger i bøger, lydbøger og podcast, hvorimod drenge i højere grad end piger foretrækker at opsøge fortællinger i e-bøger. På spørgsmålet om, hvilke medietype de foretrækker at få fortællinger fra, svarer næsten halvdelen af pigerne (49%) bøger, hvorimod dette gør sig gældende for ca. en fjerdedel af drengene (26%). Drengenes foretrukne sted at opsøge fortællinger er YouTube med 64%, hvorimod det for pigerne er film og tv-serier med 65% (Figur 28). Der kan således registreres forskelle blandt kønnene i prioriteringen af medier til at opsøge fortællinger. Heroverfor er forskelle på motivationer for at opsøge fortællinger mindre markante mellem kønnene. Dog angiver henholdsvis 66% af drengene og 48% af pigerne, at de læser, fordi deres forældre siger, de skal (se figur 29 og næste afsnit). Der er også forskel på drenge og pigers præferencer for skøn- og faglitteratur, hvorimod biografier ligger på omtrent samme niveau med 18-19%. De fleste piger, dvs. 80%, foretrækker skønlitteratur. Det samme gør sig gældende for drengene, men tallet er lavere (60%), da de også er glade for faglitteratur. 44% af drengene angiver, at de læser faglitteratur i deres fritid, hvorimod det kun gør sig gældende for 21% af pigerne (Figur 8.1).

→ Figur 28

→ Figur 29

→ Figur 8.1

Læsning og motivation

Undersøgelsens resultater viser, at 81% anvender mindst ét af følgende medier i deres fritid: bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts og/eller lydbøger. På den baggrund træder det frem, at ca. fire ud af fem af de adspurgte børn er fritidslæsere, mens en femtedel ikke læser eller lytter i deres fritid (Figur 7).

→ Figur 7

Der er flere forskellige motivationer for at læse i fritiden blandt de adspurgte 12-14-årige. En del svarer, at de læser, fordi “det er sjovt” (32%), for at “blive klogere” (23%) eller som “tidsfordriv” (18%). Dog er den stør-

ste motivation, at “mine forældre siger, jeg skal”, hvilket 56% har angivet som svar (Figur 30). Fritidslæsning er dermed forbundet med såvel indre som ydre motivation, og mere end halvdelen af børnene oplever opfordring og/eller tilskyndelse fra deres forældre. Som angivet i afsnittet ovenfor oplever flere drenge end piger denne ydre motivation fra forældre. Imidlertid bliver denne tilskyndelse ikke kun opfattet som noget negativt blandt de adspurgte børn, da de i spørgeskemaet også havde mulighed for via kvalitative besvarelser at angive andre grunde til deres fritidslæsning end dem, de kunne krydse af. Et par eksempler herpå er:

→ Figur 30

“Nogle gange siger min far, at jeg skal læse, og så bliver det faktisk sjovt, og jeg vil læse videre.” (Dreng, 6. klasse)

“For det meste er det fordi, mine forældre siger, at jeg skal. Men når jeg kommer i gang, er det sjovt nok.” (Dreng, 6. klasse)

Sådanne besvarelser tyder på, at forældrenes ydre motivation kan bidrage til eller udvikle sig til indre motivation for læsning, hvor børnene ad den vej opdager, at de nyder læsning. At læse kan for nogle børn udvikle sig fra pligt til reel interesse.

Børns begrundelser for at læse

Som det fremgår af ovenstående afsnit, er forældrenes tilskyndelse en afgørende bevæggrund for børns læsning i fritiden, ligesom de læser, fordi det er sjovt, for at blive klogere og som tidsfordriv. Men de angiver også andre grunde. Dels angiver 11%, at de læser for at “møde andre verdener”, dels angiver 7%, at de læser for at “kunne snakke med mine venner om en historie” (Figur 30). Disse to svarkategorier peger på, at børn også læser for at kunne udvide deres horisont og fx spejle sig i eller distancere sig fra andre verdener, ligesom det sociale spiller en rolle i forhold til at kunne dele og udveksle læseoplevelser. Disse sidste to begrundelser peger på mere dannelsesfunderede og/eller sociale begrundelser. I de kvalitative udsagn angiver børnene derudover mere kompetence- og/eller målorienterede begrundelser, fx at de gerne vil blive dygtigere eller hurtigere til at læse. De skriver fx:

→ Figur 30

“For at træne min læsning.” (Pige, 6. klasse)

“Fordi jeg ikke er super god til at læse, og jeg gerne vil blive bedre.” (Pige, 6. klasse)

“Jeg skal lære at læse hurtigere til skolen.” (Dreng, 8. klasse)

“Så jeg kan forbedre min læsehastighed.” (Pige, 8. klasse)

“Blive bedre i skolen og lære flere svære ord.” (Pige, 8. klasse)

“Jeg skal forbedre min læseforstand og hastighed.” (Dreng, 8. klasse)

I forlængelse af disse kompetenceorienterede begrundelser angiver flere af børnene også, at det er deres lærer, der opfordrer til, kræver eller stilladserer fritidslæsning:

“Fordi min lærer siger, jeg skal.” (Dreng, 6. klasse)

“Jeg har fået et skema, hvor jeg skal læse af min lærer.” (Dreng, 6. klasse)

“Det er hyggeligt, hvis man finder en meget god bog, og når vi har læsekontrakt i skolen.” (Pige, 6. klasse)

“Min lærer fortæller os tit, at det er vigtigt at læse, fordi vi skal øve os i at blive hurtigere. Jeg vil gerne have en bedre læsefastighed, og derfor læser jeg okay meget i min fritid. Kan også godt lide at læse, hvis jeg har en god bog.” (Pige, 8. klasse)

Endnu en begrundelse for læsning, der træder frem i de kvalitative udsagn, drejer sig om, at læsning kan give ro, afkobling og bidrage til afslapning, fx før man skal sove. Her angiver nogle af børnene følgende begrundelser:

“Altså jeg læser kun, når jeg skal sove, fordi så kan jeg falde i søvn.” (Pige, 6. klasse)

“Det er meget afstressende at læse, og der er bare så mange gode bøger.” (Pige, 8. klasse)

“Jeg læser, inden jeg sover.” (Dreng, 6. klasse)

“Så kan man koble af. Eller inden man skal sove, så man bliver træt.” (Pige, 8. klasse)

“Om aftenen falder jeg meget til ro af at læse små, korte og lette bøger.” (Pige, 6. klasse)

Desuden er der nogle af børnene, der læser, fordi bøgernes universer inspirerer dem til kreative projekter:

“Jeg kan godt lide at fordybe mig i en verden (bogens verden). Og jeg elsker at tegne de karakterer, som der er.” (Pige, 8. klasse)

“Sommetider bliver jeg inspireret af bøger og historier til mine tegninger.” (Pige, 8. klasse)

Endelig angiver nogle af børnene under “anden grund” kvaliteter ved bogen i sig selv eller det at læse litteratur:

“Det er rart at slippe væk fra virkeligheden og bare opleve noget andet (citater: a reader lives a thousand lives).” (Pige 6. klasse)

“Når jeg finder en god bog, kan jeg godt blive opslugt af den.” (Dreng, 8. klasse)

“Fordi jeg synes, det er sejt, at man kan få en historie ud af noget papir.” (Pige, 6. klasse)

Samlet tegner der sig et mangfoldigt billede af, hvorfor børn læser i deres fritid. Deres begrundelser placerer sig imellem, at de søger oplevelser, afslapning, underholdning, viden, dannelse og læsekompetencer, ligesom det sociale aspekt af at kunne dele læseoplevelser med andre også spiller en rolle.

Børns begrundelser for at opsøge fortællinger

60% af børnene angiver, at de opsøger fortællinger, fordi det er sjovt. Herefter angiver de følgende tre begrundelser med nogenlunde lige vægt, dvs. mellem 24 og 20%: “Tidsfordriv,” “fordi mine forældre siger, jeg skal” og “for at blive klogere”. Deres motivation for at opsøge fortællinger er altså ganske varierende fra morskab over tidsfordriv og tilskyndelse fra forældre til ønsket om videnstilegnelse, og deres motivation er primært lystbetonet, selvom forældrenes ydre motivation fremhæves af en femtedel. Desuden angiver de følgende tre yderligere motivationer: at “møde andre verdener”, gerne at “ville kunne snakke med mine venner om en historie” og “anden grund” (Figur 31). Der er få forskelle på, hvad der motiverer hhv. drenge og piger til at opsøge fortællinger. De adskiller sig tydeligst ved, at flere piger (17%) vil “møde andre verdener” i fortællinger end drenge (10%) (Figur 32).

→ Figur 31

→ Figur 32

En anden grund til at opsøge fortællinger er, at eleverne kan være stødt på en fortælling i ét medie, som de gerne vil udforske i andre medier, jf. det transmediale perspektiv, som også beskrives på side 10. En pige i 8. klasse fortæller: “Hvis jeg har set en film/serie, der er god, vil jeg gerne læse bogen”. For andre kan fortællinger tjene til at skabe tryghed og genkendelighed: “Jeg synes, det er spændende at høre om andre, der tænker eller oplever det samme, så man ikke føler sig alene” (pige, 8. klasse). Eleven kan også være drevet af interesse for andre og ud-syn: “Jeg elsker at høre om, hvordan andre har det, og om andre lande” (dreng, 8. klasse). Den gode fortælling kan være fængende og skabe glæde, som hos en dreng i 6. klasse, der mener, at “det er bare godt at blive opslugt af en god bog”.

→ Side 10

Det er ikke altid eleverne selv, som finder fortællingerne, men venner eller familie, der anbefaler:

“Jeg har ikke rigtig nogen motivation. Jeg hører det som regel fra mine venner.” (Pige, 8. klasse)

“Jeg opsøger det ikke. Det sker engang imellem, at min mor anbefaler en bog, og jeg så læser den efterfølgende.” (Dreng, 8. klasse)

Endelig kan det at opsøge fortællinger medvirke til ro og afslapning, fx:

“Det er en pause. Man glemmer helt tiden, når man læser.” (Dreng, 6. klasse)

“Det kan være en god måde at komme ind i et andet univers, og så er det afslappende.” (Pige, 6. klasse)

I spørgeskemaet bliver børnene bedt om at angive “den sidste fortælling, som du syntes var god” og bagefter begrunde deres valg med spørgsmålet “hvorfors var fortællingen god?” Ved gennemlæsning af de 565 børns besvarelser blev svarene kodet induktivt, og i den efterfølgende analyse trådte nedenstående ni overordnede kategorier for motivationer frem. De ni kategorier beror på fortolkning, og nogle udsagn vil kunne placeres i flere kategorier. Der tegner sig mønstre med følgende overordnede temaer eller emner i ikke prioriteret rækkefølge:

- 1 Udgangspunkt i eget liv/hobby/sport
- 2 Livet som barn/ung og empowerment
- 3 Relaterbare karakterer og identifikation
- 4 Personfikseret og fremhævelsen af gode skuespillere/idoler
- 5 Fortællingen i sig selv
- 6 Forbindelsen til virkeligheden
- 7 Adgang til fantasyverdener
- 8 Perspektivering og udsyn
- 9 Viden og lærdom

I det følgende uddybes de ni motivationer med enkelte illustrative citater fra børnenes skriftlige besvarelser. Børnenes udsagn er rettet efter grammatiske principper for tegnsætning og slåfejl.

1 Udgangspunkt i eget liv/hobby/sport

Flere børn angiver, at de læser biografier og ser tv-serier om sportsfolk, da de selv dyrker sportsgrene som badminton, fodbold eller basketball og er fans.

“Fordi jeg er en stor fan og selv går meget op i badminton, og der står meget om ham.” (Dreng i 6. klasse har læst bog om badmintonspilleren Viktor Axelsen fem gange)

“Fordi jeg er selv målmand, og så kan jeg bare godt lide Peter Schmeichel.” (Dreng i 8. klasse om Peter Schmeichels selvbiografi)

“Fordi at det er spændende at se videoerne, så får man også lidt inspiration, nu når jeg gerne vil være youtuber.” (Dreng i 8. klasse)

“Det var den bog, der fik mig til at elske biografier, når det kommer til bøger.” (Dreng i 6. klasse om en biografi om Enzo Ferrari)

“Jeg er basketballfan, så det gjorde stort indtryk på mig. Bare hele fænomenet om Michael Jordan og The Chicago Bulls er fantastisk. Hver gang episoden slutter, har du lyst til at se den næste med det samme. Du kan virkelig mærke stemningen. Dengang spillede de hårdt. 10/10 Would recommend.” (Dreng i 6. klasse om tv-dokumentarserien *The last dance*)

2 Livet som barn/ung og empowerment

Børnene nævner emner som selvværd, venskaber, selvmord, overvægt og mobning, der alle er aktuelle emner som barn/teenager. Nogle børn læser/ser fortællinger, som indgyder selvtillid og livsmod:

“Fordi den er god til at fortælle, at man skal have selvtillid.” (Pige i 6. klasse om filmen *Tall girl*)

“Den viser, at man er god nok, som man er.” (Pige i 6. klasse om bogen *Pigelim*)

“After er god, fordi den har meget med teenagelivet at gøre.” (Pige i 8. klasse om bogen *After*)

“Fordi den lægger mærke til ting, som verden ikke lægger mærke til. Som unge der begår selvmord osv.” (Pige i 8. klasse om tv-serien *13 reasons why*)

“På kant med livet er god, fordi den er realistisk, og den tager nogle gode emner op, fx overvægt, mobning osv.” (Pige i 8. klasse om bogen *På kant med livet*)

“Det var en bog om os børn.” (Dreng i 6. klasse om bogen *Wimpy Kid*)

“Fordi der er meget sådan ligestilling i den, og så er min yndlingskarakter Hermione Granger, som er et symbol på ligestilling.” (Pige i 8. klasse om Harry Potter-filmene)

3 Relaterbare karakterer og identifikation

Nogle respondenter fremhæver, at de kan genkende sig selv i fortællingens karakterer og har oplevet de samme ting. Eller også oplever de, at temaerne i fortællingen er relevant for mange mennesker:

“Jeg synes, fortællingen er god, fordi den handler om nogle problemer, som mange mennesker går igennem. Moderen er syg, og faderen er alkoholiker.” (Pige i 8. klasse om bogen *Vi kunne alt*)

“Fordi jeg har selv prøvet det, der sker i bogen.” (Pige i 6. klasse om bogen *Anna Banana*)

“Det handler om en pige med anoreksi, og det kan jeg godt relatere til.” (Pige i 8. klasse om bogen *Stjerneskelv*)

“Åkavet var god, fordi at det er lige min stil, og det er noget, man kan relatere til i virkeligheden.” (Dreng i 6. klasse om DR Ultra tv-serien *Åkavet*)

“Fordi man kom helt ind på hans liv, og den handlede om, at hans liv også var ret hårdt, men han kom igennem det, og han blev afvist, men kom igennem det.” (Pige 6. klasse om bogen *H.C. Andersens liv*)

4 Personfikseret og fremhævelsen af gode skuespillere/idoler

Nogle respondenter udtrykker, at de er vilde med specifikke skuespillere, sangere eller reality-stjerner, som har stor indflydelse på, om de opsøger bøger/tv-serier/podcasts om eller med personen:

“MEGET FANGENDE. GENERELT ALT OM HARRY STYLES ER GODT.” (Pige i 8. klasse om en fanfiction om sangeren Harry Styles)

“Den var sjov, fordi Kevin Harts var med.” (Dreng i 8. klasse om filmen *Jumanji 2*)

“Fordi det er en god film, og der er nogle gode skuespillere i.” (Dreng i 8. klasse om filmen *The Fast and the Furious*)

“Fordi man kendte hende, men også fik en masse ting at vide om hende.” (Pige i 8. klasse om bog med Stephanie fra reality-serien *Familien fra Bryggen*)

“Den var god, fordi de fortæller om, hvordan de kom på YouTube og er så store nu.” (Pige i 6. klasse om YouTube-kanalen *Kender du dets* podcast)

5 Fortællingen i sig selv

Nogle respondenter udpeger, at de sætter pris på plotlinjen, karakterudviklingen, stilistiske elementer, plottwists og generelt godt skrevne fortællinger. Nogle enkelte fremhæver fortællingens form og lægger vægt på formatet ift. typografi og billeder:

“Den var spændende. Man havde svært ved at vide, hvad der skete som det næste.” (Dreng i 6. klasse om bog/tv-serien *The Vampire Diaries*. Han læser også bogen *Heartland* på opfordring fra søster)

“Fordi der er spænding, filosofi, bedrag, og den er generelt godt skrevet.” (Dreng i 6. klasse om bogserien *Temeraire*, som handler om middelalderen og drager)

“Der er mange spændende cliffhangers og twists.” (Dreng i 8. klasse om *Naruto Manga*)

“Fordi du får en følelse af at læse en bog færdig ved hvert kapitel.” (Dreng i 6. klasse om novellesamlingen *Historier til drenge – tøser ingen adgang*)

“Jeg synes, den er god, fordi at forfatteren skiftede mellem nutid og flashback.” (Pige i 6. klasse om e-bogen *Kaptajnen i blommetræet*)

“Han har et fascinerende sprog, og jeg kan godt lide, at han bruger billedsprog.” (Pige i 8. klasse om “Catwalk” af Jesper Wung-Sung, som hun læser i skolen)

“*Usynlige Emma* var god, fordi skriften ændrede sig, og der er billeder i, så det bliver sjovt at læse” (Pige i 6. klasse om bogen *Usynlige Emma*)

“Den er god, fordi der sker mange spændende ting, og jeg bliver overrasket over de twists, der kommer. Den er også mega interessant.” (Pige i 8. klasse om bogen *American Royals*)

6 Forbindelsen til virkeligheden

Nogle elever synes, at fortællingen er god, fordi den bygger på virkelige personer, autentiske og/eller historiske begivenheder:

“Pga. at den var bygget over virkeligheden.” (Dreng i 8. klasse om en film, der handler om kriminalitet, og hvordan det er at bo i ghetto)

“Fordi det var en virkelig historie, så det gjorde den lidt mere spændende.” (Pige i 8. klasse om bogen *Det lille hus på prærien*)

“Den var spændende, og der skete mange ting. Og den er baseret på en rigtig historie.” (Pige i 8. klasse om bogen *Anne fra Grønnebakken*)

7 Adgang til fantasyverdener

Mange respondenter kan lide fortællinger, hvor de kan leve sig ind i en anden verden. Af eksempler nævnes Harry Potter, Star Wars og fantasy-fortællinger. Mødet med et nyt og anderledes univers tiltaler mange af dem:

“Fordi den var anderledes fra vores verden, og den er ikke kun film, men også bog. Den handler om mere end bare sjov og ballade. Dog har den ikke mange billeder, så du kan selv forestille dig den, i ste-

det for at det er forfatteren, der forestiller sig det for dig.” (Pige i 6. klasse om bøgerne og filmene med Harry Potter)

“Der var fantasy, men den var også realistisk og gav god mening.”
(Pige i 6. klasse, der har set filmen *Descendants* på sin mobiltelefon)

”Det er en virkelig god og spændende fantasyserie om eventyr, kærlighed og krig. Jeg elsker bare at komme ind i en anden verden, når man bliver træt af den virkelige.” (Pige i 6. klasse om bogserien *Grisha*)

“Den er spændende. Den handler om computerspil, og det er også en anden verden.” (Dreng i 6. klasse om lydbogen *Ready Player One*)

“Man møder en anden verden, og den handler om nordisk mytologi.”
(Dreng i 8. klasse om lydbogen *Magnus Chase og de nordiske guder - Kampen om sommersværdet*)

8 Perspektivering og udsyn

Nogle respondenter får værdi ud af en fortælling ved at sammenligne historien med deres egne livsvilkår. Eksempelvis fortællinger om raceforskelle og Black Lives Matter i USA. Perspektivering og udsyn dækker især respondentens erfaring af, at verden kan være et utrygt sted eller for dem helt anderledes sted:

“Jeg fandt ud af, at det var virkelig heldigt, at jeg blev født i Danmark.” (Dreng i 6. klasse om filmen *Kapernaum*, der handler om en 12-årig drengs liv i Beiruts slumkvarter)

“Fordi den giver en anden vinkel på verdenen, jeg lever i.” (Pige i 8. klasse om bogen *The Hate U Give* om Black Lives Matter)

“Fordi den handler om raceforskel i USA, da en sort betjent bliver skudt af sin partner.” (Dreng i 8. klasse om filmen *Black and Blue*)

“Fordi man lærer, at verden ikke altid er tryk og god, og man lærer også, hvad der sker i andre lande end det, man selv kommer fra.”
(Pige i 8. klasse om en dokumentar om en far, der dræbte sine børn)

9 Viden og lærdom

Nogle børn værdsætter at få historisk viden om gamle dage, når de fx læser bøger eller ser tv-serier. Andre børn opsøger informerende fortællinger relateret til deres interesser, fx dyr, videnskab, træning eller sport:

“Det var fantasy med nogle fakta om, hvordan det var i London i 1800-tallet. Jeg kunne leve mig ind i fortællingen, og så lærte jeg også noget.” (Pige i 6. klasse om bogserien *Rubin Rød*)

“Den gav mig viden om gamle dage.” (Pige i 8. klasse om film/tv-serien *Stolthed og fordom*)

“Den var spændende, og der var videnskab og historie i.” (Dreng i 6. klasse om filmen *Tempelriddernes skat 2*)

“Fordi der var debatter, og fordi man kom forbi mange rygter og emner.” (Dreng i 8. klasse om BT’s podcast om fodbold)

“Jeg kan godt lide dyr, og der er næsten 100 nye dyr at lære om.”
(Dreng i 6. klasse om lydbogen *Verdens 100 mærkeligste dyr*)

“Fordi jeg synes, det er sjovt at se, og man får måske lidt ny viden, og så var det på engelsk, så man lærte måske lidt engelsk af det, fordi jeg er virkelig, som i virkelig dårlig, til engelsk.” (Dreng i 8. klasse om en træningsvideo på YouTube)

Illu. 3: Ovenstående ordskey er baseret på respondenternes kvalitative navngivning af, hvad den seneste gode fortælling var for dem – det være sig som film/tv-serie, bog, lydbog, e-bog, YouTube-video eller andre formater.

På spørgsmålet om hvilket medie børnene har fundet deres seneste gode fortælling i, svarer de i prioriteret rækkefølge film eller tv-serier (35%), bøger (30%), YouTube og andre medier (begge med 9%) (Figur 15). Under "Andet medie" svarer de i fritekst onlinesites og apps med gratis historier, computerspil, lydbøger og e-bøger og nyheder/TV-avisen. Desuden angiver de streamingtjenester som Netflix, HBO, Viaplay, DR og Disney+, som af børnene ikke bliver opfattet som tilhørende kategorien "Film eller tv-serie". En mulig forklaring kan være, at disse tjenester er så stærke brands i sig selv og adskiller sig fra, hvad de forbinder med film og tv på flow.

Når børnene finder den gode fortælling i bogmediet, så er der flest, som nævner etablerede seriebøger, hvor genkendelige karakterer udvikler sig. De fire mest populære titler er *Harry Potter*, *Wimpy Kid*, *Cherub* og *Skammerens datter*. De tre første er internationalt kendte romanserier,

Adgang til nyheder

“Jeg læser meget artikler, så det er meget omkring nyheder. Eller hvis jeg synes, det er en spændende historie.” (Pige, 8. klasse)

“Jeg læser ikke rigtigt i min fritid. Hvis jeg læser, er det på nettet, som fx en artikel.” (Pige, 8. klasse)

“At man finder ud af noget, fx på Facebook, hvor der står meget omkring ulykker og sådan noget.” (Pige, 8. klasse)

Læse- og mediepraksisser i forskellige rum og kontekster

At læse bøger og e-bøger og lytte til lydbøger og podcasts i fritiden er noget, børnene altovervejende gør alene og på deres værelse. Der er også mulighed for, at de læser/lytter med familien, da omkring 40% svarer, at de også anvender disse fire medier i stuen/køkkenet. Lydbø-

ger og podcasts er de mest mobile og fleksible medier, hvorfor flere af børnene benytter dem, når de er under transport enten i bus/tog/bil eller cyklende/gående.

Sammenligner man brugen af bøger, e-bøger, lydbøger og podcasts, så træder det frem, at de tre første stort set praktiseres alene, hvorimod podcasts ser ud til at være et mere socialt medie, da 7% angiver, at de lytter til podcasts sammen med venner (Figur 33-36).

→ Figur 33-36

I sammenligning mellem børnenes læsepraksis og deres mediepraksis træder computeren frem som et meget socialt medie, da 70% angiver, at de spiller sammen med venner, hvilket kan være udtryk for såvel online som fysisk samvær (Figur 37). På tilsvarende vis ser YouTube ud til at være en kanal, mange (dvs. 62%) bruger sammen med venner (Figur 38). Sociale medier er allestedsnærværende og anvendes af de adspurgte børn med et vist til stort omfang (43%-98%) på alle de nævnte lokationer i prioriteret rækkefølge: På deres værelse, sammen med venner, i stuen/køkkenet, i bus/tog/bil og på cyklen/gående (Figur 39). Sociale medier anvendes således mest i forskellige rum og kontekster, og de fremstår som de mest smidige og/eller lettilgængelige kanaler eller medier for at søge indhold.

→ Figur 37

→ Figur 38

→ Figur 39

Fritidslæsning i kontekst

Af de adspurgte børn laver 33% andre aktiviteter, imens de læser. Her er musiklytning den hyppigste aktivitet, da 23% angiver, at de lytter til musik, imens de læser. Sammenlagt angiver 58% af fritidslæserne, at de ikke laver andre aktiviteter under læsning. Det har de besvaret med enten et klart "Nej" (52%), eller ved at skrive, at de ikke kan koncentrere sig om læsning, hvis de laver andet imens (6%) (Figur 40).

→ Figur 40

Børnenes kvalitative svar på, hvad de laver under læsningen, peger i forskellige retninger. Nogle læser i selskab med deres kæledyr:

"Jeg går ud til mine kaniner og læser." (Pige, 6. klasse)

"Jeg ligger med min hund." (Pige, 6. klasse)

Fritidslæsningen kan også være sæsonbestemt:

"Jeg læser primært kun i min fritid om sommeren, mens jeg soler mig. Jeg laver ikke andet, for så kan jeg ikke koncentrere mig." (Pige, 8. klasse)

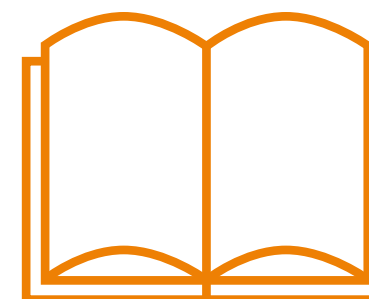
Lydbøger anvendes ofte sammen med andre aktiviteter, som når de rydder op på deres værelse, tegner, slår græs eller:

"Jeg strikker, mens jeg lytter lydbog. Men jeg laver ikke andet, når jeg læser i en bog." (Pige, 6. klasse)

"Nej, ikke når jeg læser fysisk, men når jeg hører lydbog, laver jeg alt muligt andet." (Pige, 6. klasse)

For de knap 60%, der ikke laver andre aktiviteter, imens de læser, handler det om koncentration og fokus. Fx skriver et af børnene:

"Nej, jeg læser lige nu *Hunger Games* og vil helst ikke forstyrres, når jeg læser. Når jeg læser en bog, er jeg dybt koncentreret, og folk kan sige mit navn flere gange, uden at jeg reagerer." (Pige, 8. klasse)

Konklusion

Samlet set træder det frem, at børnene i undersøgelsen foretager sammensatte og alsidige medievalg. De anvender mange forskellige medier og platforme til at opsøge indhold, herunder fortællinger, og har forskellige og vidtforgrene præferencer, som spænder fra ønsket om oplevelse, underholdning, viden, selvindsigt og udblik i verden. De opsøger fortællinger i såvel bøger, e-bøger, tv-serier, podcasts, lydbøger som på YouTube. Deres mediebrug i skolen kontra i fritiden er ikke væsensforskellig, om end papirbogen indtager mindre plads i fritiden. En majoritet af børnene kombinerer flere medier på samme tid. Det er iøjnefaldende, at de har et ikke-hierarkisk forhold til anvendelsen af medier. Med andre ord er der både en ligeværdighed som samtidighed i brugen af forskellige formater og medier. Deres læse- og mediekultur interagerer, og ikke sjældent smelter de sammen.

Der er en tendens til, at børnene søger indhold og ikke mindst indholdsskabere, før de vælger medie. Børnene i undersøgelsen har mange forskellige præferencer. Dels søger de oftest store internationale indholdsuniverser som *Harry Potter*, *The Hunger Games* og *Star Wars*. Dels søger de nationale youtubere som Kristine Sloth og Johnni Gade og følger dem også i andre medier end webportalen. Det kan fx være ved at høre en youtubers podcasts eller læse vedkommendes bøger. YouTube er en afgørende medspiller i børns mediepraksis, og her søger de især humoristisk, dagligdags (vlogs) og spilrelateret indhold.

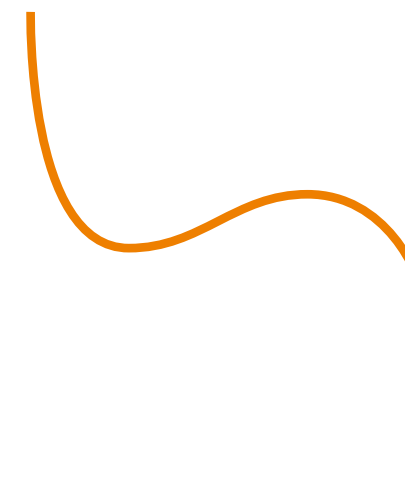
Fire ud af fem af de adspurgte børn angiver, at de læser bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger og/eller lytter til podcasts og lydbøger i deres fritid. Med denne inkluderende forståelse af læsning er det helt præcist 81% af børnene, der opfatter sig som læsere i deres fritid. De foretrækker skønlitteratur, men faglitteratur og biografier indtager også en væsentlig plads - særligt i andre "læsemedier" end bogen. I det hele taget er der stor bredde i deres medie- og indholdsvalg, men indhold relateret til personlige interesser og sport eller med mulighed for identifikation eller humoristiske elementer vægtes højt. Deres kvalitative begrundelser for valg af den seneste gode fortælling tegner et meget nuanceret billede af deres motivationer, som spænder fra, at fortællingerne afspejler livet som barn/ung og indgyder empowerment, over fanfiction og glæde ved fortællingens dramaturgiske, litterære og/eller plotmæssige karakter til adgang til andre verdner, kulturer, udsyn og perspektivering til eget liv, eller slet og ret viden om andre historiske tider, dyr eller sport.

Samlet set er der blandt de adspurgte børn stor variation af præferencer, medier, genrer og veje til gode fortællinger. Det træder frem, at flest foretrækker fantasy i bogformat og "teen" i filmiske formater. Humor og sjovt indhold vægtes også, ligesom den sociale dimension ved deres læse- og mediepraksis spiller en vigtig rolle, som er stigende fra 6. til 8. klasse. I overgangen fra 6. til 8. klasse falder antallet af børn, der læser

bøger. Samtidig stiger antallet, der læser magasiner/blade og/eller lytter til podcasts.

Særligt YouTube spiller en stor rolle for børnenes omgang med tekster, og de henter her et mangfoldigt og ofte internationalt funderet indhold. De har et bredt og sammensat forhold til valg og brug af medier og medieindhold på webportalen, men i børnenes kvalitative udsagn træder det frem, at indholdsvalget ikke altid er aktivt reflekteret.

Børnene i 6. og 8. klasse navigerer dagligt i et medielandskab, der er karakteriseret ved meget forskellige tekster og veje til fortællinger båret af såvel skrift som billede og lyd. De bruger de forhåndenværende medier og interagerer med tekster i mange forskellige formater, sådan at de både læser, ser og lytter til fortællinger. Det gør de såvel i skolen som i fritiden, om end skriften som udtryksform stadig har højere kulturel status end billeder og lyd som veje til viden og oplevelser i en skolekon tekst. Deres læse- og mediepraksis er karakteriseret ved, at de læser med mange medier og formater og har mangfoldige veje til og begrundelser for at opsøge fortællinger.

Anbefalinger til forældre og formidlere

På baggrund af rapportens sammenfattende iagttagelser og fund følger nogle tanker og anbefalinger til forældre og formidlere, herunder især lærere, læsevejledere, PLC-medarbejdere og bibliotekarer. I forskningsprojektet *Reading Between Media* som helhed har delprojekterne Lydakademiet og Skærmakademiet arbejdet ud fra nogle af rapportens fund og har udviklet didaktiske strategier med henblik på, at elever på mellemtrinnet og i udskolingens danskfag kan udvikle sig som aktive og bevidste læsere af og lyttere til podcasts, lydfortællinger og e-bøger.

→ Mere information

- Vær nysgerrig på børns brug af medier, valg af indhold og præferencer, som har mange facetter og ændrer sig hele tiden.
- Følg fortællinger på kryds og tværs. Børn søger indhold og indholdsskabere på tværs af medier. Film kan føre til bøger, youtube kan føre til podcasts osv.
- Hav et inkluderende blik på læsekultur, lyttekultur og visuel kultur. Skrift, billede og lyd er forskellige veje til viden og meningsfulde oplevelser med fortællinger.
- Læs med kroppen og konteksten. At læse er både noget kognitivt og noget kropsligt, og i nogle tilfælde kan det være befordrende at bruge kroppen i læseprocessen, fx at gå under lytning.
- Tænk i de sammenhænge, læsning og mediebrug foregår i. Læseren og (læse)mediet er altid situeret i en kontekst og i et fysisk og mentalt rum, så et fokus på gode steder at lytte, læse og se kan være frugtbar, fx lyttesaloner, læsecaféer, lytte i mørke, læsefestival osv.
- Giv plads til forskellige læse-, tekst- og mediepræferencer. Børnene fremhæver mange forskellige læseoplevelser, hvor de både søger indad efter identifikationsmuligheder og personlige interesser og udad efter indblik i fx andre kulturer og måder at leve på, som er afgørende for deres læse- og mediepraksis.
- Vær nysgerrig efter, hvilke kanaler og indholdsskabere børnene følger. YouTube er en afgørende stor medspiller i børns mediepraksis, så tal med dem om deres valg og præferencer.
- Fra 6. til 8. klasse ændrer børns læse- og medievaner sig væsentligt med fokus på sociale aspekter. Måske er det værd at overveje, om fx læsning i bøger kan gøres mere fællesskabsorienteret, og/eller om sociale medier kan bruges til at udveksle læseoplevelser og skabe læsefællesskaber.

Oversigt over grafer og tabeller

<u>Figur 1</u>	Mediebrug i skolen
<u>Figur 2</u>	Brug af flere medier på samme tid (kvantitativ)
<u>Figur 3</u>	Brug af flere medier på samme tid (kvalitativ baseret)
<u>Figur 4</u>	Mediebrug i fritiden
<u>Figur 5</u>	Fortællinger på tværs af medier
<u>Figur 6</u>	Børn går efter indholdsproducenter
<u>Figur 7</u>	Læsning i fritiden
<u>Figur 8</u>	Genrepræferencer for fritidslæsere
<u>Figur 8.1</u>	Genrepræferencer for fritidslæsere (Piger og drenge)
<u>Figur 9</u>	Genrepræferencer for lyttere af lydbøger
<u>Figur 10</u>	Genrepræferencer for læsere af e-bøger
<u>Figur 11</u>	Genrepræferencer for lyttere af podcasts
<u>Figur 12</u>	Genrepræferencer for tegneserier/graphic novels
<u>Figur 13</u>	Den seneste gode fortælling i bogformat - genrer
<u>Figur 14</u>	Den seneste gode fortælling som fiktionsserie - genrer
<u>Figur 15</u>	Den seneste gode fortælling - fordeling på medier
<u>Figur 16</u>	Foretrukne medier at få fortællinger fra
<u>Figur 17</u>	Mest populære videogenrer på YouTube
<u>Figur 18</u>	Præference for sprog på YouTube
<u>Figur 19</u>	YouTube i brug
<u>Figur 20</u>	Læsning i fritiden (6. og 8. klasse)

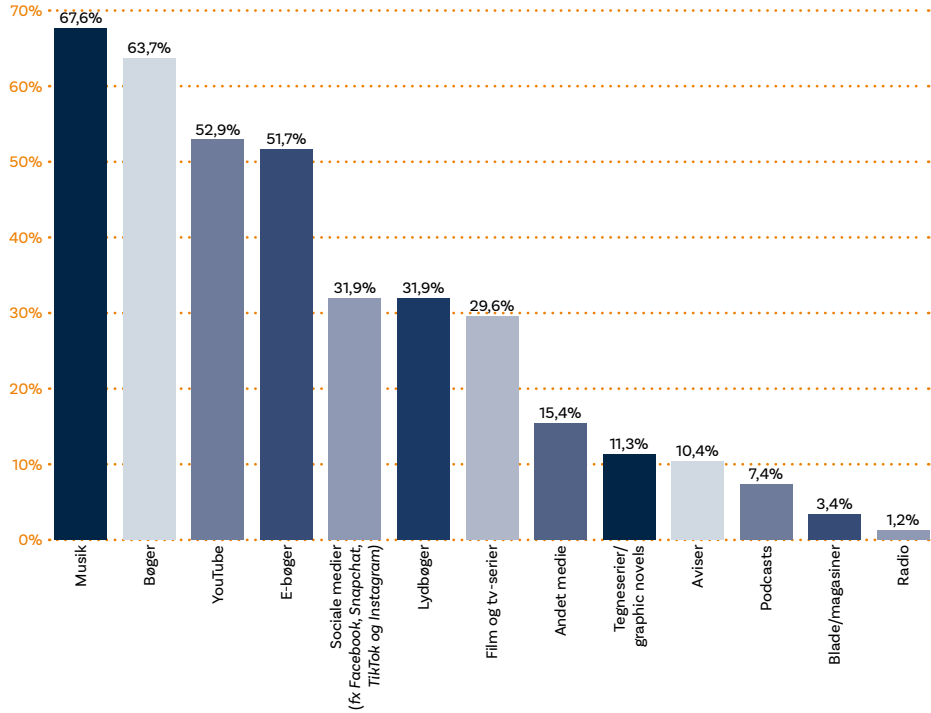
<u>Figur 21</u>	Mediebrug i fritiden (6. og 8. klasse)
<u>Figur 22</u>	Brug af mobilapps (6. og 8. klasse)
<u>Figur 23</u>	Mest populære videogenrer på YouTube (6. og 8. klasse)
<u>Figur 24</u>	Mediebrug i fritiden (Piger og drenge)
<u>Figur 25</u>	Brug af mobilapps (Piger og drenge)
<u>Figur 26</u>	Mest populære videogenrer på YouTube (Piger og drenge)
<u>Figur 27</u>	Læsning i fritiden (Piger og drenge)
<u>Figur 28</u>	Foretrukne medier at få fortællinger fra (Piger og drenge)
<u>Figur 29</u>	Motivationer for at læse (Piger og drenge)
<u>Figur 30</u>	Motivationer for at læse
<u>Figur 31</u>	Motivationer for at opsøge fortællinger
<u>Figur 32</u>	Motivationer for at opsøge fortællinger (Piger og drenge)
<u>Figur 33</u>	Mediet i brug: Bøger
<u>Figur 34</u>	Mediet i brug: E-bøger
<u>Figur 35</u>	Mediet i brug: Lydbøger
<u>Figur 36</u>	Mediet i brug: Podcasts
<u>Figur 37</u>	Mediet i brug: Computerspil
<u>Figur 38</u>	Mediet i brug: YouTube
<u>Figur 39</u>	Mediet i brug: Sociale medier
<u>Figur 40</u>	Kvalitative besvarelser til spørgsmålet “Laver du andre aktiviteter imens du læser i fritiden?”

Figur 1

Mediebrug i skolen

Grafen omfatter alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke medier bruger du i skolen? Både i undervisningen og i frikvartererne.

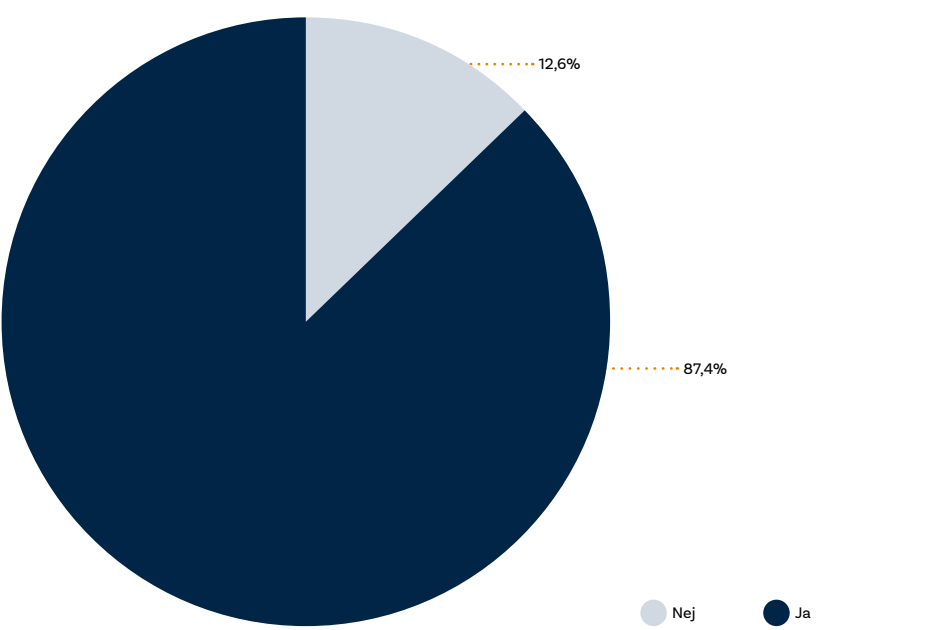

Figur 2

Brug af flere medier på samme tid (kvantitativ)

Grafen omfatter alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge én svarmulighed.

Bruger du flere medier på samme tid?

Figur 3

Brug af flere medier på samme tid (kvalitativ baseret)

494 respondenter (87,4% af 565) svarede “Ja” til det lukkede spørgsmål “Bruger du flere medier på samme tid?”, hvorefter de blev stillet spørgs-målet “Beskriv de situationer, hvor du bruger flere medier på samme tid”. Tabellen er opstillet efter hyppighed fra største til laveste.

Mediet “Telefon” er opgivet, når respondenten blot skriver “Telefon/smart-phone” uden at specificere, hvilket indhold der bruges.

Bemærk kategorien “Tre medier eller flere på én gang”: Respondenten nævner kombinationen af tre eller flere medier på én gang.

Bemærk kategorierne “Undervisning i skole + musik”, “Undervisning i skole + sociale medier”. Og “Lektier + musik/hører YouTube”: Kategorierne relate-rer sig til hhv. undervisningen i skolen og lektier.

Brug af flere medier på samme tid (kvalitativ baseret)

Medie 1	Medie 2	Medie 3
Besvarelsen er uden for kategorisering/ ikke forståelig	-	-
Film/tv	Sociale medier	-
Lektier	Musik/hører YouTube	-
Film/tv	Telefon	-
Computer/gaming/konsolspil	YouTube	-
Computer/gaming/konsolspil	Sociale medier	-
Computer/gaming/konsolspil	Musik	-
Sociale medier	Musik	-
Tre medier eller flere på én gang	Tre medier eller flere på én gang	Tre medier eller flere på én gang
YouTube	Sociale medier	-
Computer/gaming/konsolspil	Film/tv	-
Computer/gaming/konsolspil	Telefon	-
Undervisning i skole	Musik	-
YouTube	Telefon	-
Kreativ aktivitet: tegner, strikker, hæk-ler, laver perler	iPad/film	Lyd-bøger/musik
Film/tv	Musik	-
Film/tv	YouTube	-
YouTube	Musik	-
Undervisning i skole	Sociale medier	-
Telefon	Lyd-bog	-

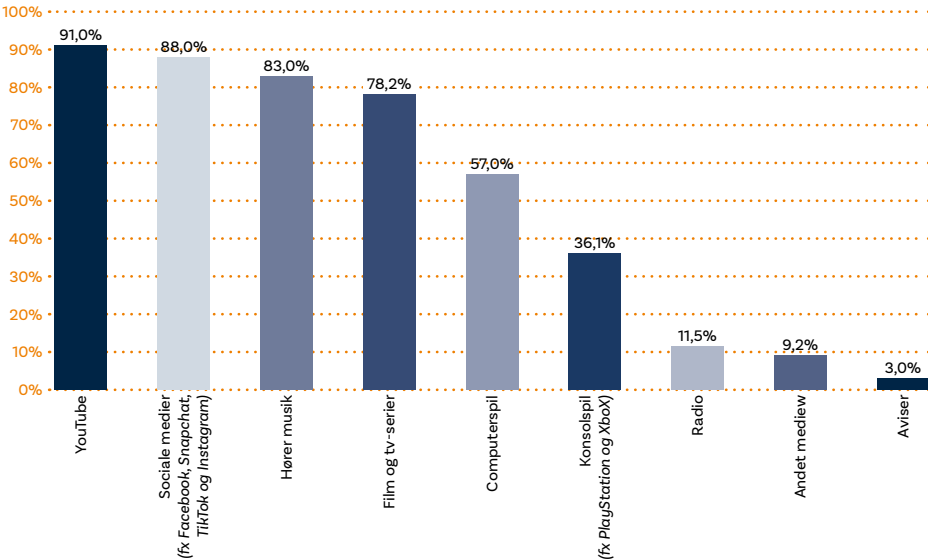
En bindestreg indikerer ”Intet medie”

Figur 4

Mediebrug i fritiden

Grafen omfatter alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke medier bruger du i din fritid? Du kan sætte flere krydser

Her bliver børnene spurgt ind til deres generelle medievaner i fritiden. På side 40 findes Figur 7, hvor de bliver spurgt ind til læsevaner i forhold til forskellige “læsemedier” som bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts og lydbøger. Opdelingen af spørgsmål til mediebrug generelt og “læsemedier” er foretaget for at imødekomme målgrup-pens forståelse af mediebegrebet.

Figur 5

Fortællinger på tværs af medier

Titel	Bog	Tegneserie	Film	Tv-serie	Computer- og/eller konsolspil
Harry Potter	X		X		X
The Hunger Games	X		X		
Ternet Ninja	X		X		
After	X		X		
En flænge i himlen	X		X		
Naruto		X	X	X	
Twilight	X		X		
Percy Jackson	X		X		
Star Wars	X		X	X	X
Spiderman		X	X	X	
Hannah Montana	X		X	X	
Klovn			X	X	

Tabellen er udarbejdet ud fra 565 respondentes åbne, skriftlige besva-relser til spørgsmålet “Hvad var den seneste gode fortælling, som du

mødte?” Titlerne repræsenterer fortællinger, som optræder i mindst to forskellige formater (for eksempel som bog og film). Mindst én respondent har nævnt, at fortællingen (i et hvilket som helst medie) var hans/hendes seneste gode møde med en fortælling. Fortællingerne er altså fremhævet på baggrund af deres transmediale karakter. Krydserne viser, i hvilke me-dieformater fortællingen findes. Tabellen er ordnet ud fra hyppighed fra højeste til laveste.

Figur 6

Børn går efter indholdsproducenter

Tabellen baserer sig på 10 respondenter, som angav en podcast som den seneste gode fortælling, de havde mødt. Hver besvarelse repræsenterer én respondent.

Indholdsproducenterne, der typisk er kendt fra YouTube, er markeret med orange skrift.

Besvarelse	Titel på podcast*	Kort beskrivelse
"JKFIFA"	Relevant Podcast	JKFIFA er en YouTube-kanal, som også laver podcasts i samarbejde med youtuberen Krause
"Johnni Gades podcast"	Weekend med Johnni Gade	Johnni Gade er radiovært, battlerapper og youtuber.
"Kender du det"	(medvirker på Tasals Close-up)	"Kender du det" er en YouTube-kanal drevet af to tvillingebrødre, Oskar og Elias. De medvirker som gæster i andres podcasts.
"En true crime-historie jeg hørte gennem en podcast. Den handlede om en cannibal (Armin Meiwes også kendt som "The cannibal from Rüttenborg")"		Uhyggelig historie (true crime-historie).
"BT fodboldodcast"	Fodbold FM	Fodbold (sport).
"En snak om"	En snak om	Samtalepodcast med youtuberen Kristine Sloth.
"På bagsædet med Hav og Kamal"	På bagsædet - med Hav og Kamal	P3 podcast hvor "kærligheden til urban musik og livsstil fylder alt", Kamal Has-san og Havshen Nabaz er journalister og personerligheder tilknyttet DR og laver radio og tv.
"En fodboldpodcast der hedder Tirs-dage i Stoke."	Tirsdage i Stoke – Premier League Podcast	Sport
"Det er godt nok lang tid siden, jeg tror det var om et mord fra en eller anden podcast, som jeg ikke kan huske hvad hed."		Noget om mord/true crime.
"Throwback"	Throwback	Vi Unge-podcast, hvor mange kvinde-lige youtubere som Julia Sofia, Emi-lie Briting og Natasja Vind er gæster.

*Titel på podcast er angivet enten direkte ud fra respondentens besva-relse eller ud fra research om den pågældende podcast ud fra besvarel-sen.

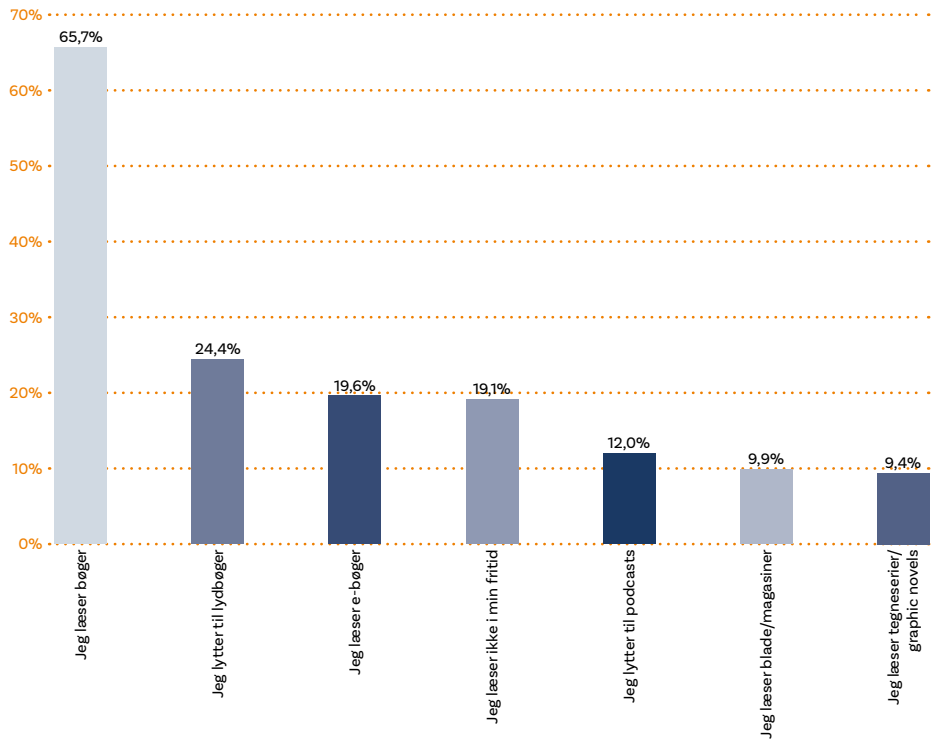
Til spørgsmålet “Hvad var den sidste fortælling, som du syntes var god?”, svarede 2 ud af 565 respondenter, at de havde læst bøger af hen-holdsvis Naja Münster og Julia Sofia, som begge er youtubere.

Figur 7

Læsning i fritiden

Tabellen baserer sig på alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder. Undtagelsen er svarmuligheden “Jeg læser ikke i min fritid”, der ekskluderer de resterende svarmuligheder.

Hvordan læser du i din fritid?

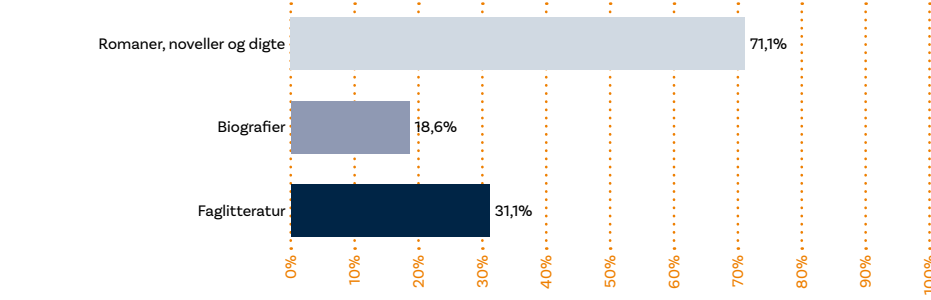
108 respondenter eller 19,1% af respondenterne læser hverken bøger, lydbøger, e-bøger, podcasts, blade/magasiner eller tegneserier/graphic novels i deres fritid. Det vil sige, at 80,9% af respondenterne angiver, at de anvender mindst ét af de førnævnte medier.

Figur 8

Genrepræferencer for fritidslæsere

Tabellen baserer sig på 457 respondenter, som er fritidslæsere. Fritidslæsere defineres som respondenter, der anvender mindst ét af følgende medier: Bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts eller lydbøger. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvad læser du i din fritid?

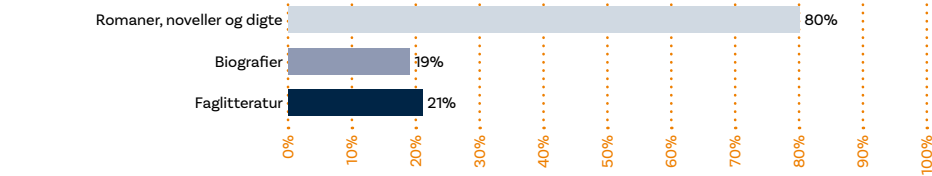

Figur 8.1

Genrepræferencer for fritidslæsere (Piger og drenge)

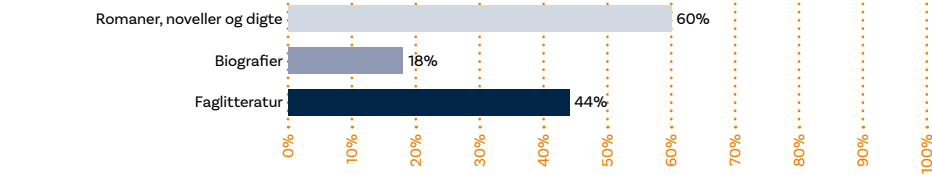
Tabellen baserer sig på 254 piger, som er fritidslæsere. Fritidslæsere defineres som respondenter, der anvender mindst ét af følgende medier: Bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts eller lydbøger. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvad læser du i din fritid? (Piger)

Tabellen baserer sig på 198 respondenter, som er fritidslæsere. Fritidslæsere defineres som respondenter, der anvender mindst ét af følgende medier: Bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts eller lydbøger. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvad læser du i din fritid? (Drenge)

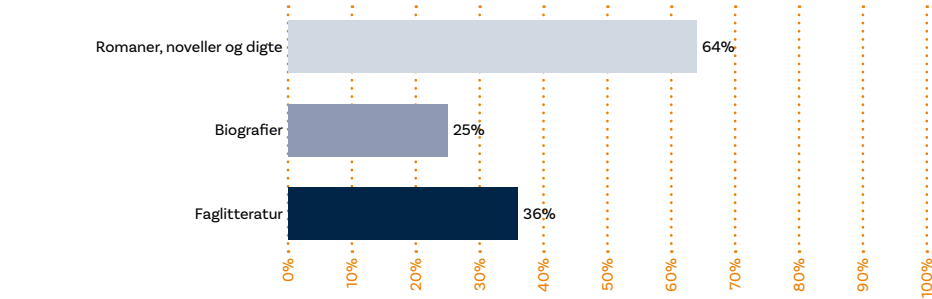
Figur 9

Genrepræferencer for lyttere af lydbøger

Tabellen baserer sig på 138 respondenter, som hører lydbøger. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder. Spørgsmålet lød: “Hvad læser du i din fritid?” Det er vigtigt at understrege, at respondenterne ikke specifikt blev spurgt ind til genrepræferencer ift. lydbøger, men at vedkommende har angivet lydbøger som medie og derefter genrepræferencer, som i princippet også kan være relateret til respondentens brug af andre læsemedier.

Hvad læser du i din fritid?

Genre	Antal respondenter	Procent
Romaner, noveller og digte	89	64%
Biografier	35	25%
Faglitteratur	50	36%

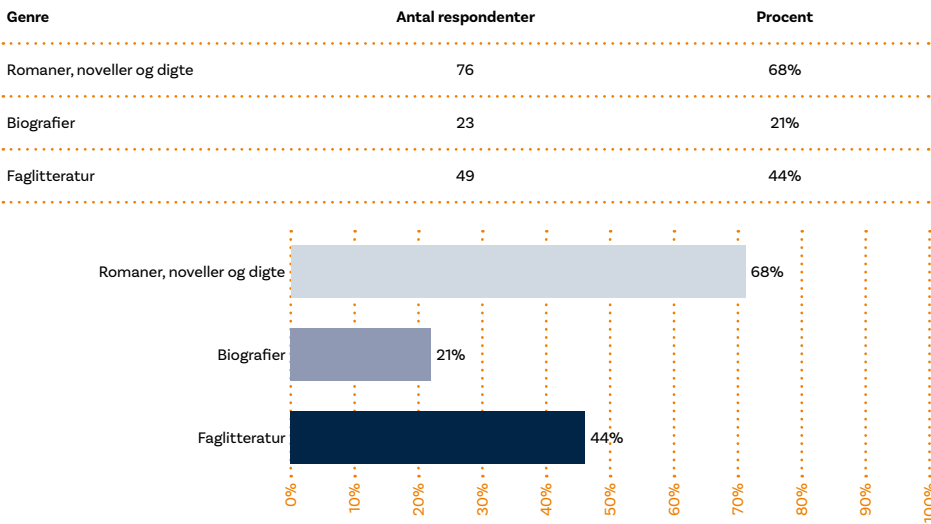

Figur 10

Genrepræferencer for læsere af e-bøger

Tabellen baserer sig på 111 respondenter, som læser e-bøger. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder. Spørgsmålet lød: “Hvad læser du i din fritid?” Det er vigtigt at understrege, at respondenterne ikke specifikt blev spurgt ind til genrepræferencer ift. e-bøger, men at vedkommende har angivet e-bøger som medie og derefter genrepræferencer, som i princippet også kan være relateret til respondentens brug af andre læsemedier.

Hvad læser du i din fritid?

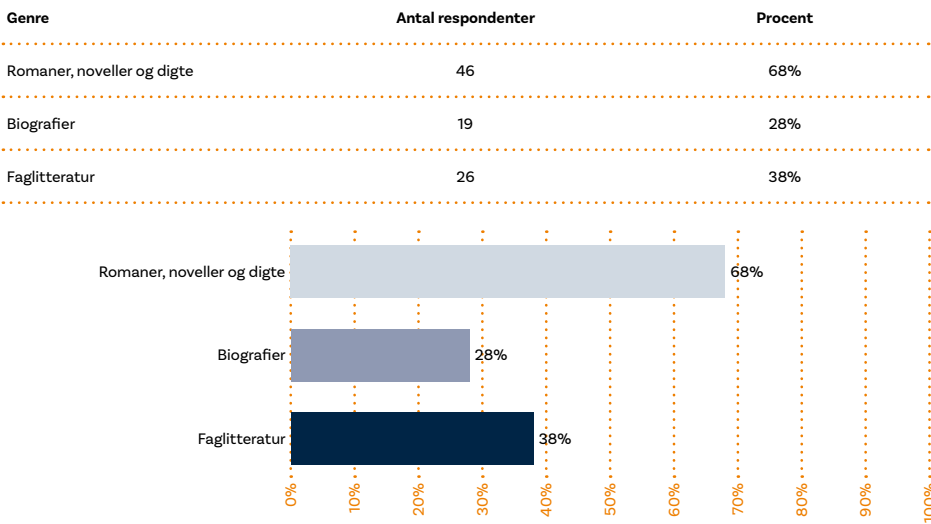

Figur 11

Genrepræferencer for lyttere af podcasts

Tabellen baserer sig på 68 respondenter, som hører podcasts. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder. Spørgsmålet lød: “Hvad læser du i din fritid?” Det er vigtigt at understrege, at respondenterne ikke specifikt blev spurgt ind til genrepræferencer ift. podcasts, men at vedkommende har angivet podcasts som medie og derefter genrepræferencer, som i princippet også kan være relateret til respondentens brug af andre læsemedier.

Hvad læser du i din fritid?

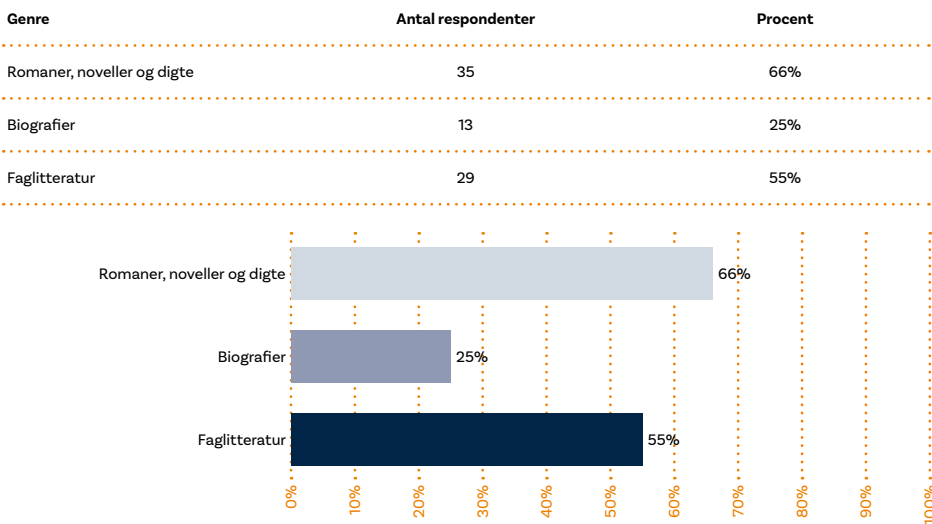

Figur 12

Genrepræferencer for læsere af tegneserier/graphic novels

Tabellen baserer sig på 53 respondenter, som læser tegneserier/graphic novels. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder. Spørgsmålet lød: “Hvad læser du i din fritid?” Det er vigtigt at understrege, at respondenterne ikke specifikt blev spurgt ind til genrepræferencer ift. tegneserier/graphic novels, men at vedkommende har angivet tegneserier/graphic novels som medie og derefter genrepræferencer, som i princippet også kan være relateret til respondentens brug af andre læsemedier.

Hvad læser du i din fritid?

Figur 13

Den seneste gode fortælling i bogformat - genrer

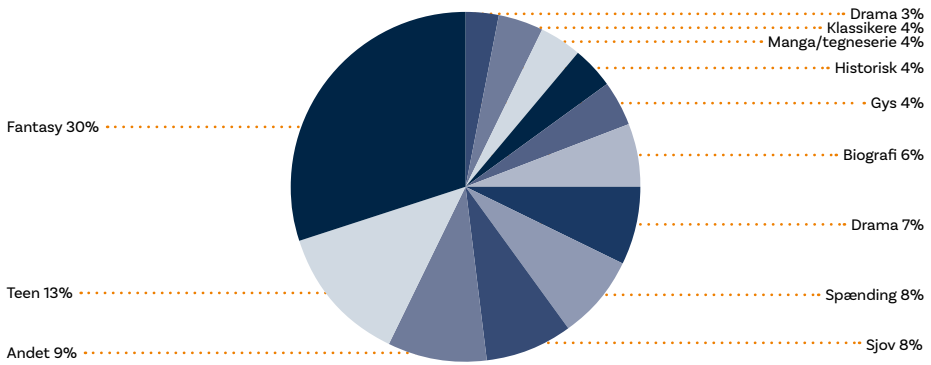
Tabellen er baseret på 166 skriftlige besvarelser fra respondenterne, som dernæst er blevet inddelt i følgende brede genrekategorier:

Genre	Fantasy	Teen	Andet	Sjov	Spænding	Drama	Biografi	Gys	Historisk	Manga/ tegneserie	Klassikere	Drama
Procent	30%	13%	9%	8%	8%	7%	6%	4%	4%	4%	4%	3%

“Andet”-kategorien inkluderer: Hest, Krimi, Mysterium, Sci-fi og Novelle.

Kategoriseringen hviler på kvalitativ databearbejdning. Via online research og brug af online opslagsværker og genrekoder ud fra bøgernes layout og paratekster, er fortællingerne blevet genrebestemt.

Genrefordeling (skriftligt baserede medier)

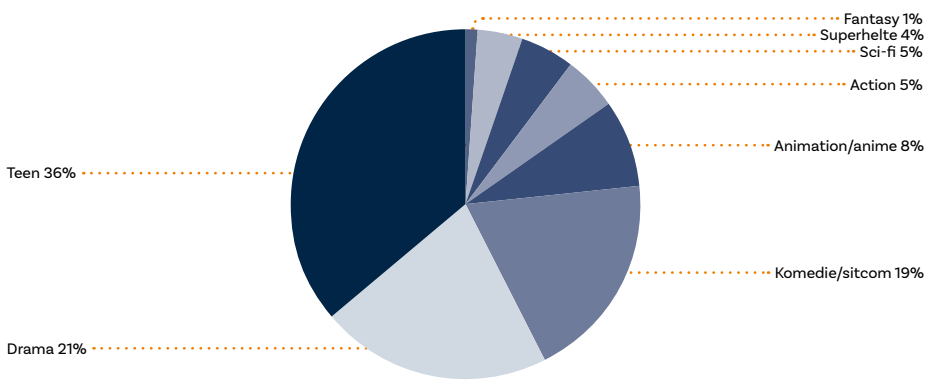
Figur 14

Den seneste gode fortælling som fiktionsserie - genrer

Tabellen er baseret på 73 skriftlige besvarelser fra respondenterne, som dernæst er blevet kodet af forskerne. Med fiktionsserie refereres der til en fortløbende serie på streaming, on-demand eller flow-tv.

Genre	Teen	Drama	Komedie/ sitcom	Animation/ anime	Action	Sci-fi	Superhelte	Fantasy
Hyppighed	26	15	14	6	4	4	3	1
Procent	36%	21%	19%	8%	5%	5%	4%	1%

Genrefordeling (fiktionsserier)

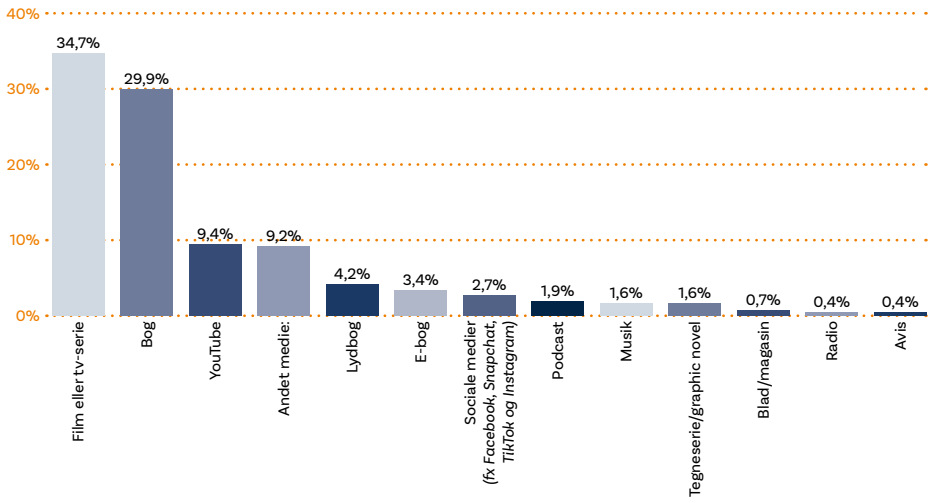

Figur 15

Den seneste gode fortælling – fordeling på medier

Tabellen er baseret på 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder. I spørgeskemaets forrige spørgsmål blev respondenterne spurgt ind til den seneste fortælling, som de syntes var god, og kunne besvare i fritekst.

Hvilket medie var fortællingen i?

Til spørgsmålet “Hvilket medie var fortællingen i” svarede 52 respondenter “Andet medie”, hvor de havde mulighed for skriftlig, kvalitativ uddybning. Her nævnte nogle af respondenterne “Nyhederne”, “Tv-avisen” og streamingtjenester som Disney+, DRTV og Netflix.

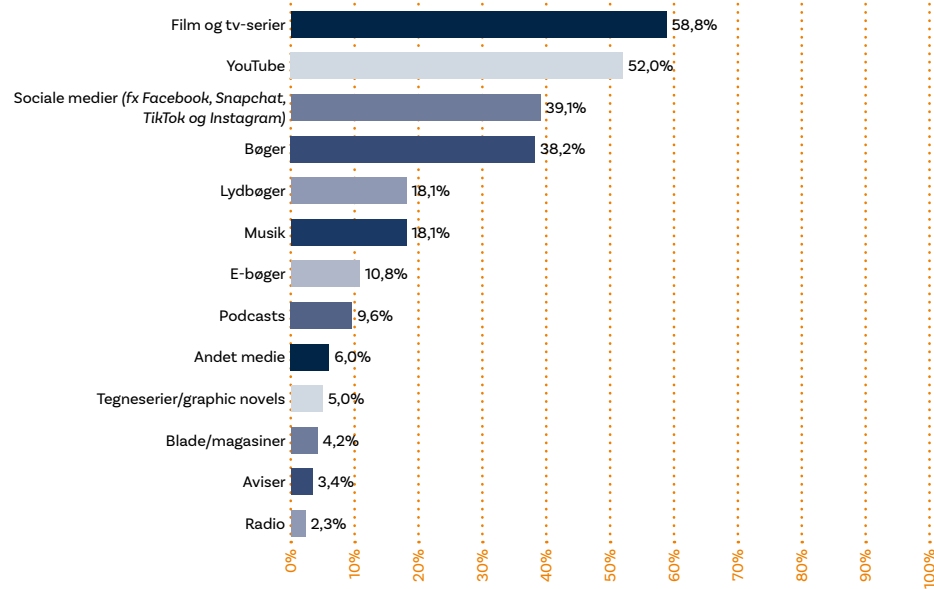
Spørgsmålet “Hvad var den sidste fortælling, som du syntes var god?”, kunne respondenterne svare skriftligt. Nedenstående er et udpluk (10 respondenter), hvis svar faldt uden for de foruddefinerede kategorier.	Medie
“Børneavisen”	Avis
“I går spillede jeg Apex legends med en ny ven.”	Computerspil
“Et kapitel i en lydbog som hedder Minecraft-øen, det er kapitel 17.”	Lydbog
“Jeg kan godt lide Anne Franks dagbog, som jeg hører som lydbog.”	Lydbog
“Lydbog Harry Potter”	Lydbog
“En creepypasta der hedder ‘A night at the farmhouse.’”	Lydfortælling
“p3”	Radio-kanal
“En, der sang om sin eks-kæreste”	Sang
“Det var om en, der havde lavet en sang, som var gået viralt.”	Sang
“Tiktok memes”	Mobilapp

Figur 16

Foretrukne medier at få fortællinger fra

Diagrammet baserer sig på alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge op til tre svarmuligheder.

Hvilke medietyper foretrækker du at få fortællinger fra?

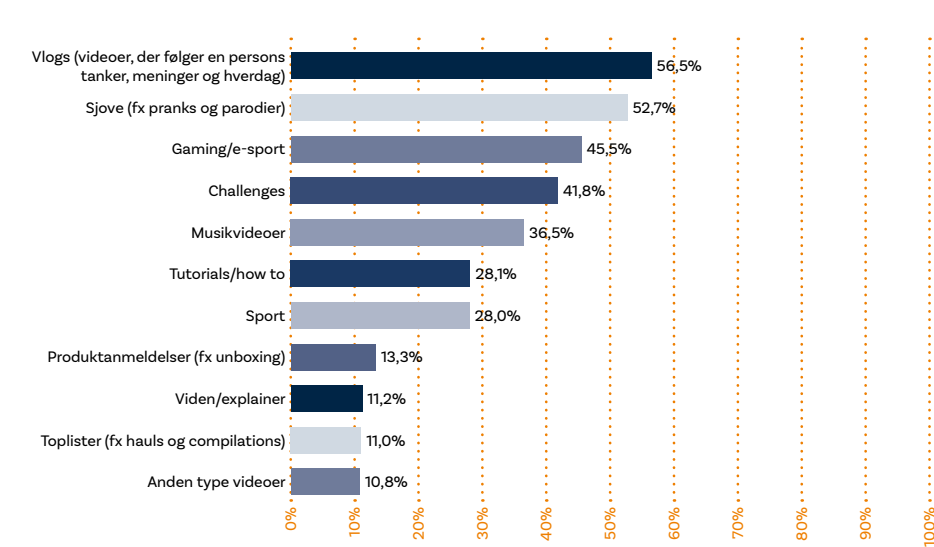

Figur 17

Mest populære videogenrer på YouTube

Diagrammet baserer sig på alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke videoer foretrækker du at se på YouTube?

Figur 18

Præference for sprog på YouTube

Diagrammet baserer sig på 453 respondentes frivillige, kvalitative skriftlige svar til det åbne spørgsmål “Fortæl om din yndlingsyoutuber(e) eller videoer”. I analyseprocessen kategoriserede forskerne datamaterialet i sprog (Dansk/Engelsk/Ikke defineret) ud fra en undersøgelse af hver enkel YouTube-kanal efter respondentens angivne videotitler og beskrivelse.

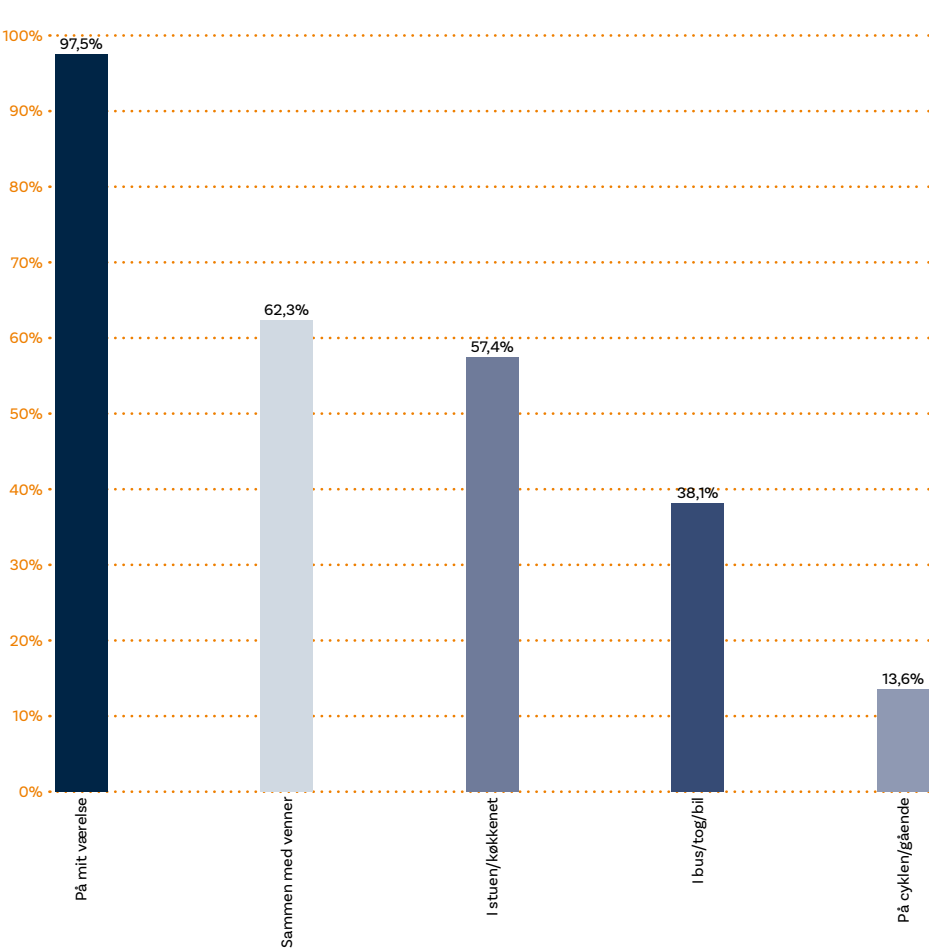
Sprog	Hyppighed	Procent	Definition
Dansk	252	56%	Respondenten har angivet, at han/hun foretrækker at se dansk indhold (fx genre) eller nævner en dansksproget YouTube-kanal.
Engelsk	174	38%	Respondenten har angivet, at han/hun foretrækker at se engelsk indhold (fx genre) eller nævner en engelsksproget YouTube-kanal.
Ikke defineret	27	6%	Sproget er ikke defineret. Fx er det kun genren, som er angivet.

Figur 19

YouTube i brug

Diagrammet er baseret på 514 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor bruger du YouTube?

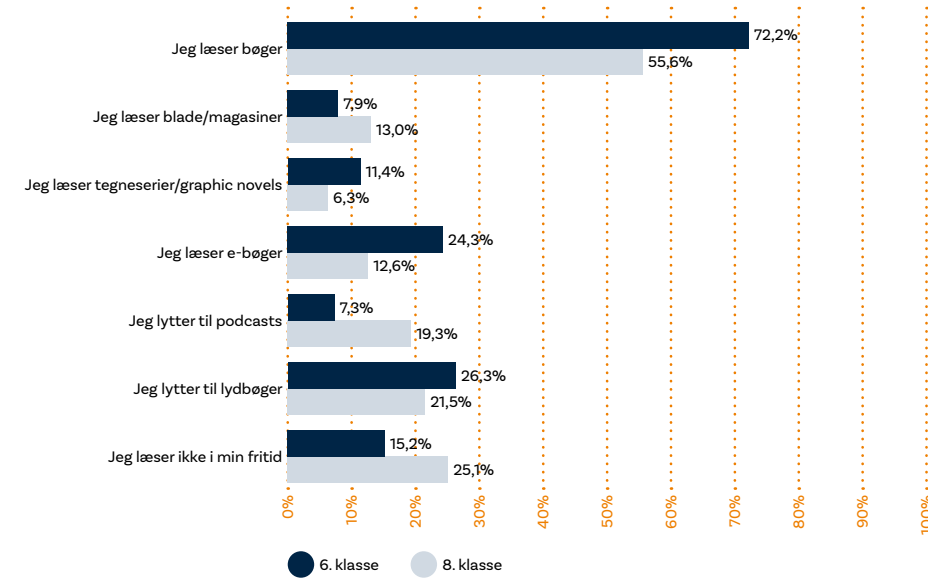
Figur 20

Forskelle på 6. og 8. klassetrins læse- og mediepraksis

Læsning i fritiden (6. og 8. klasse)

Tabellen baserer sig på 342 respondenter fra 6. klasse og 223 respondenter fra 8. klasse. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvordan læser du i din fritid?

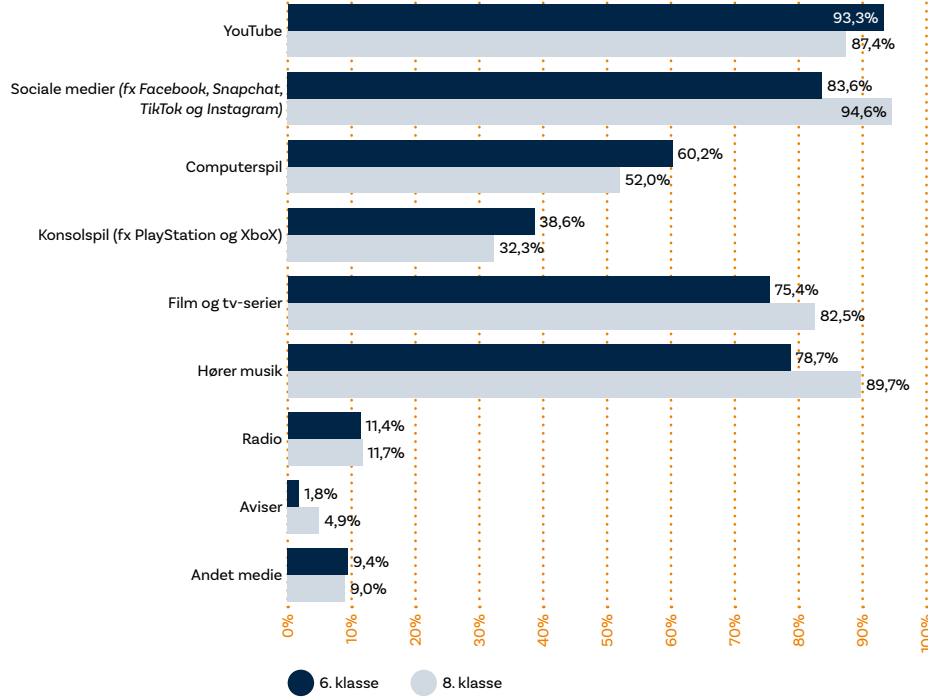

Figur 21

Mediebrug i fritiden (6. og 8. klasse)

Tabellen baserer sig på 342 respondenter fra 6. klasse og 223 respondenter fra 8. klasse. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke medier bruger du i din fritid?

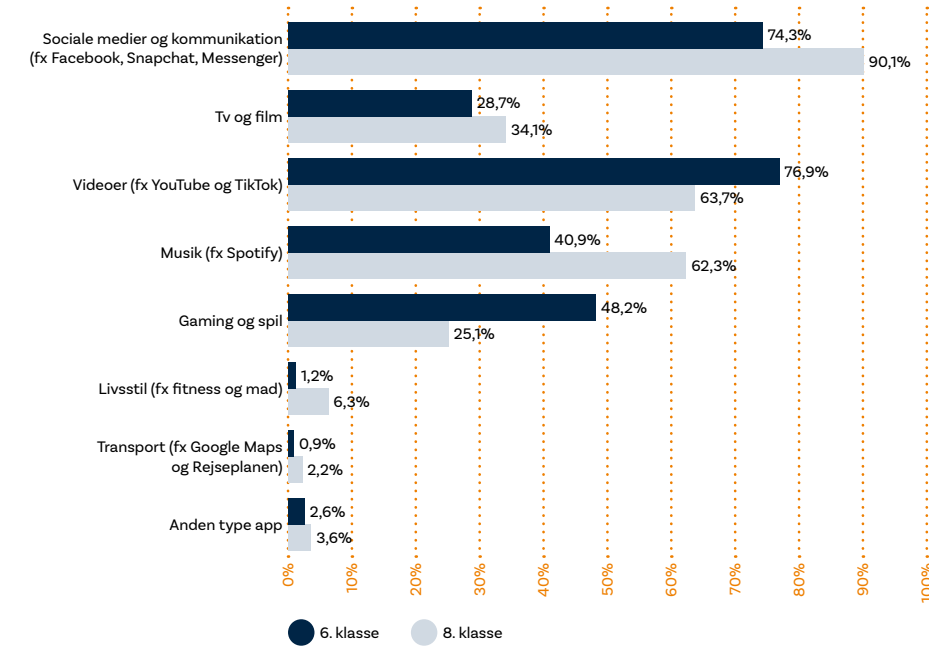

Figur 22

Brug af mobilapps (6. og 8. klasse)

Tabellen baserer sig på 342 respondenter fra 6. klasse og 223 respondenter fra 8. klasse. Respondenterne kunne vælge op til tre svarmuligheder.

Hvilke typer mobilapps bruger du mest?

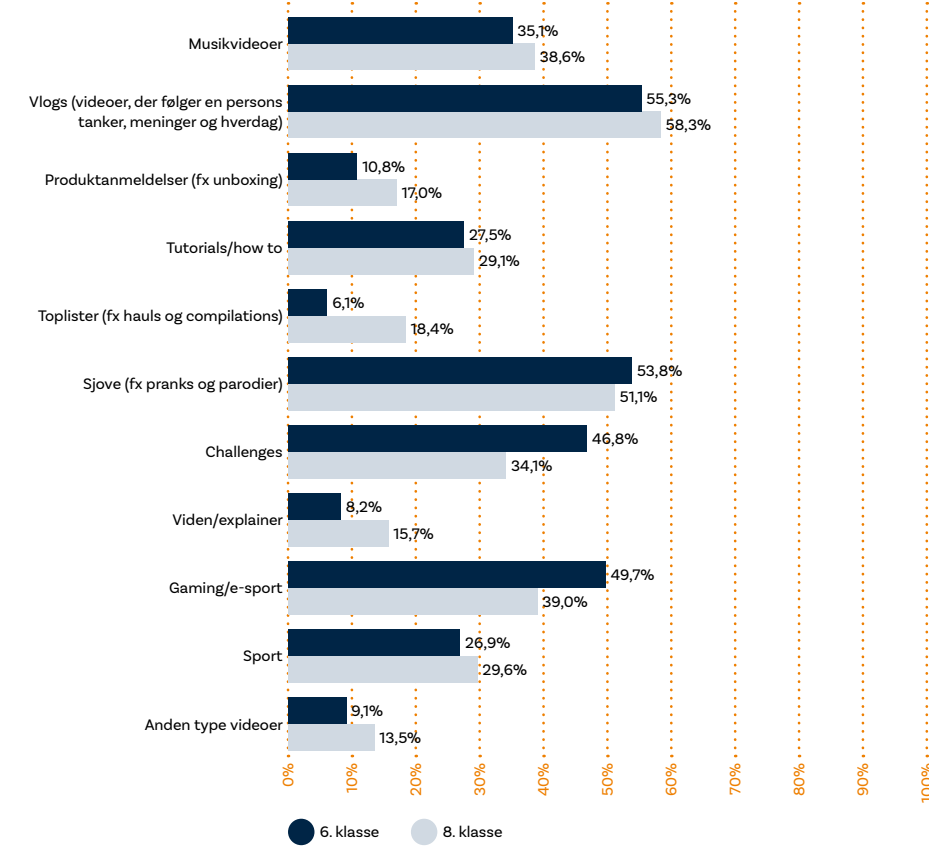

Figur 23

Mest populære videogenrer på YouTube (6. og 8. klasse)

Tabellen baserer sig på 342 respondenter fra 6. klasse og 223 respondenter fra 8. klasse. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke videoer foretrækker du at se på YouTube?

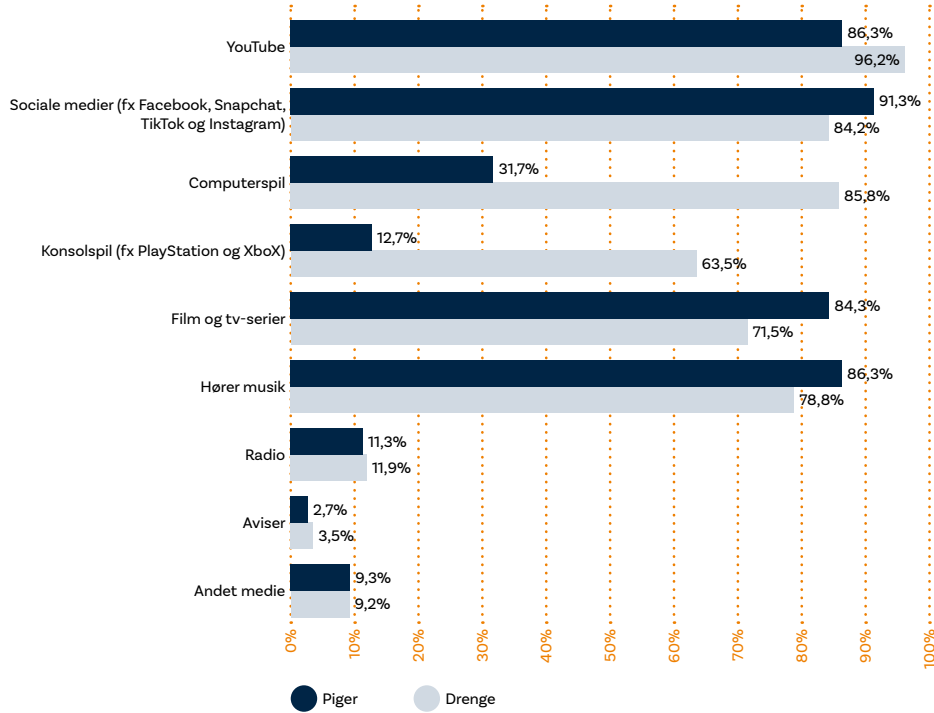
Figur 24

Kønsmæssige aspekter

Mediebrug i fritiden (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på besvarelser fra 300 piger og 260 drenge. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke medier bruger du i din fritid?

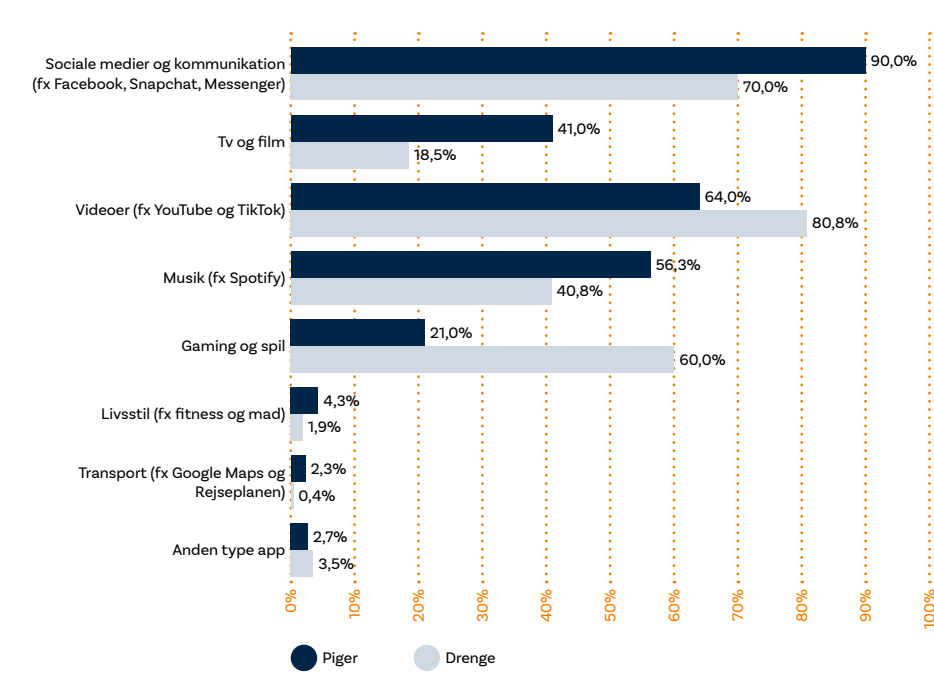

Figur 25

Brug af mobilapps (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på besvarelser fra 300 piger og 260 drenge. Respondenterne kunne vælge op til tre svarmuligheder.

Hvilke typer mobilapps bruger du mest?

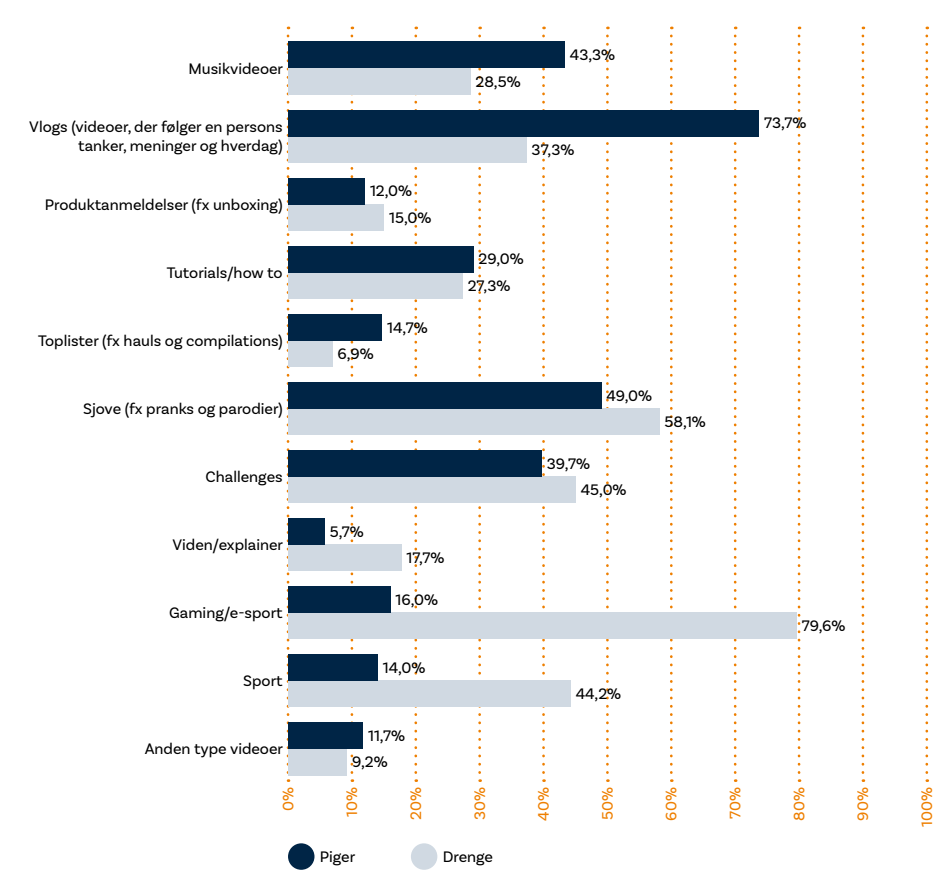

Figur 26

Mest populære videogenrer på YouTube (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på besvarelser fra 300 piger og 260 drenge. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvilke videoer foretrækker du at se på YouTube?

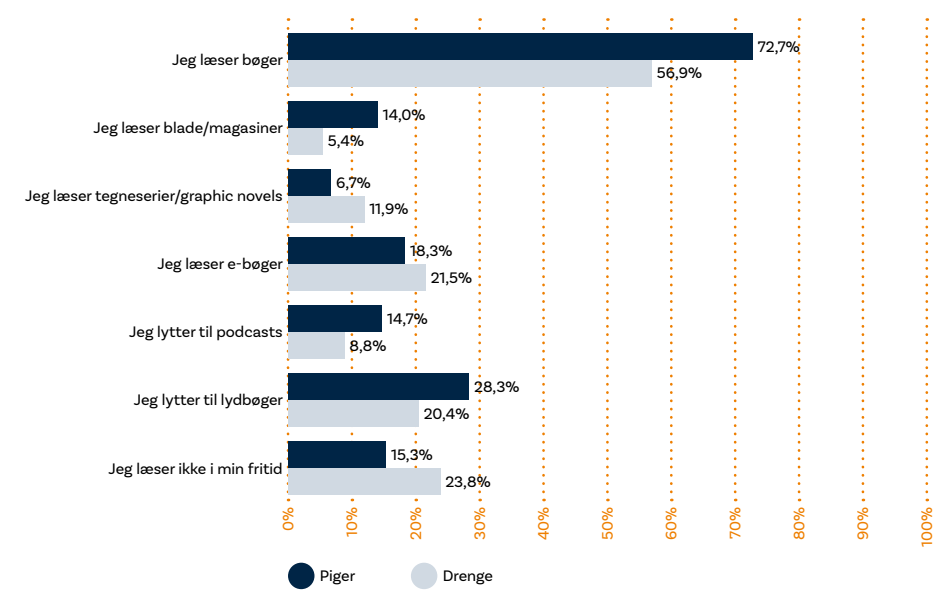

Figur 27

Læsning i fritiden (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på besvarelser fra 300 piger og 260 drenge. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvordan læser du i din fritid?

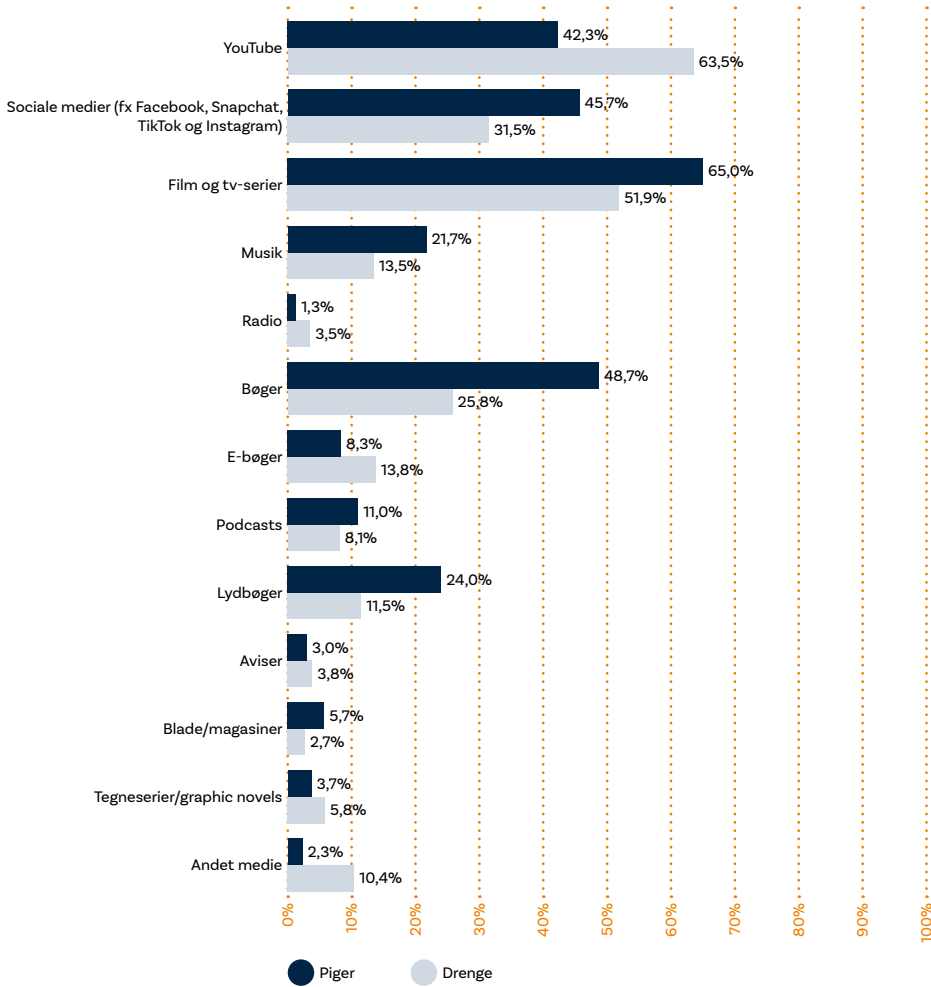

Figur 28

Foretrukne medier at få fortællinger fra (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på besvarelser fra 300 piger og 260 drenge. Respondenterne kunne vælge op til tre svarmuligheder.

Hvilke medietyper foretrækker du at få fortællinger fra?

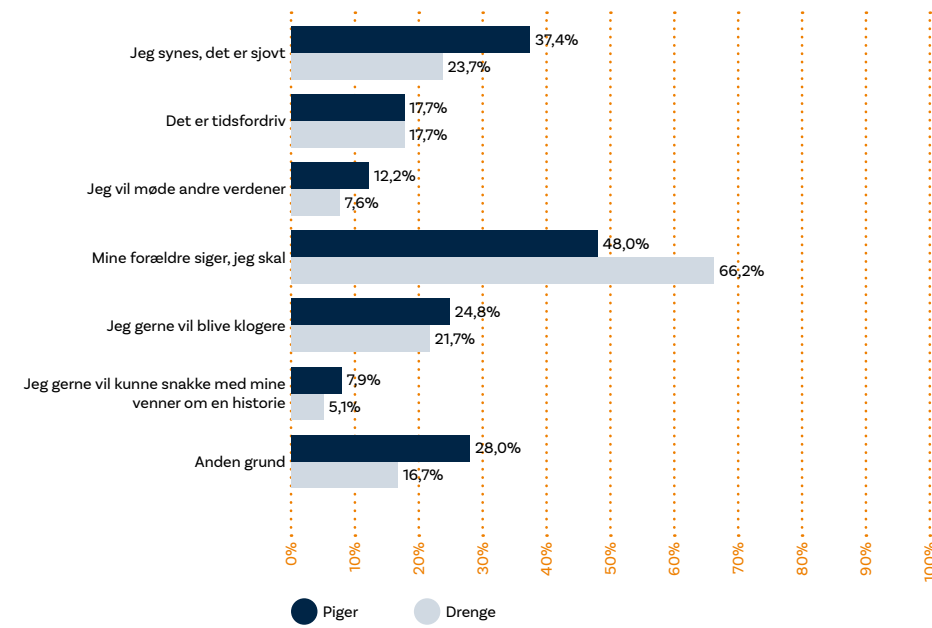
Figur 29

Læsning og motivation

Motivationer for at læse (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på de 452 fritidslæsende respondenter, hvoraf 254 er piger, og 198 er drenge. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Jeg læser i min fritid fordi...

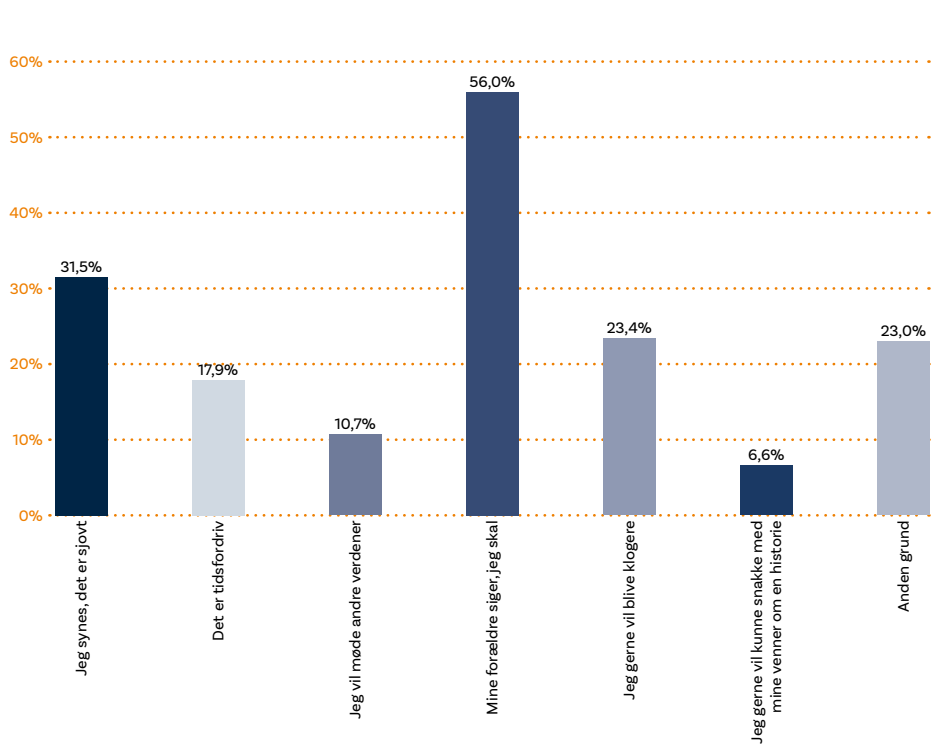

Figur 30

Motivationer for at læse

Diagrammet baserer sig på 457 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Jeg læser i min fritid fordi...

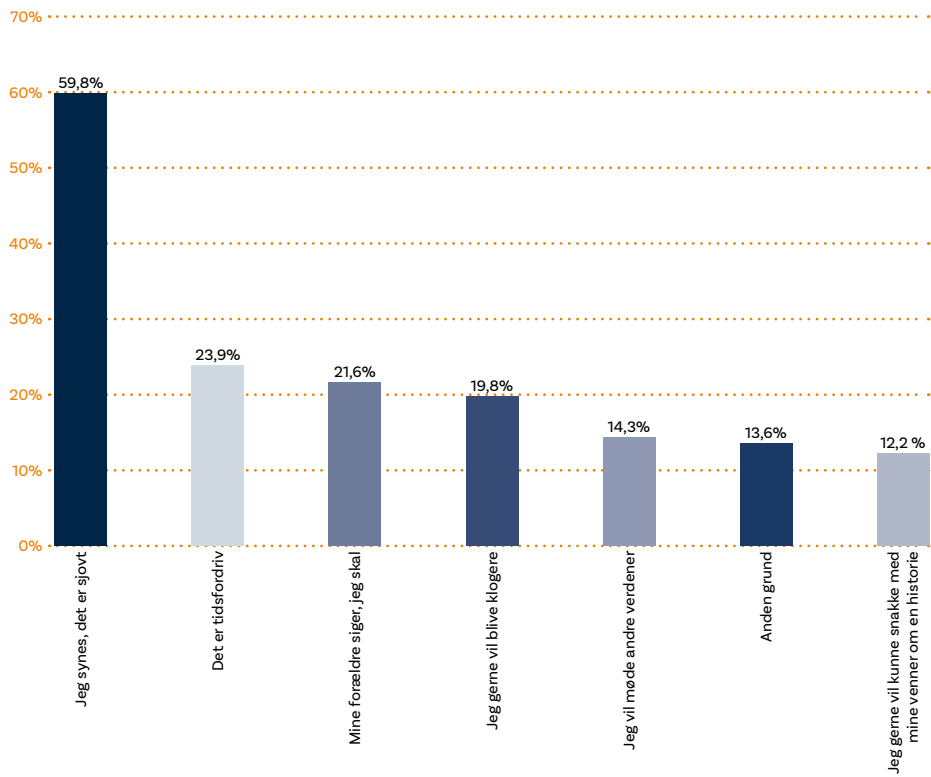

Figur 31

Motivationer for at opsøge fortællinger

Tabellen baserer sig på alle 565 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvad er din motivation for at opsøge fortællinger?

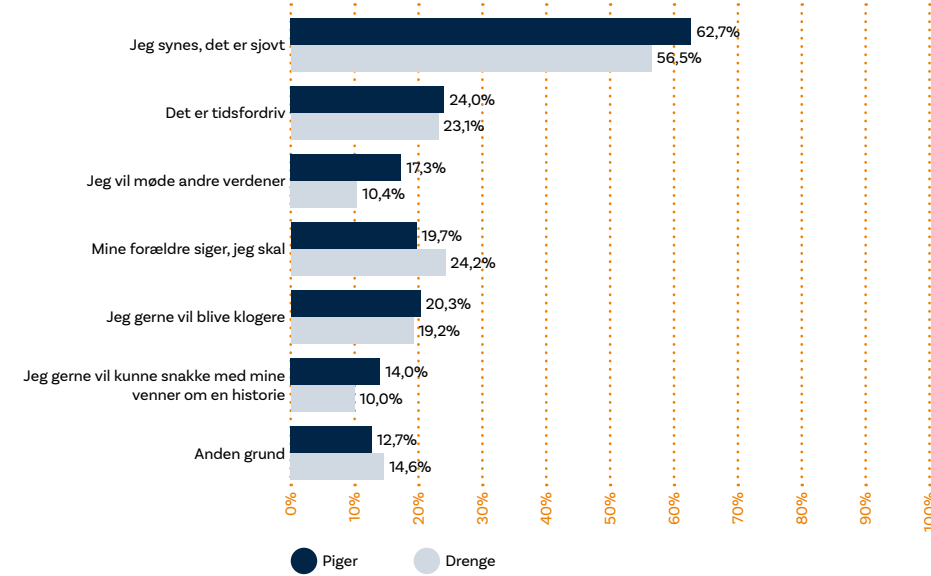

Figur 32

Motivation for at opsøge fortællinger (Piger og drenge)

Tabellen baserer sig på besvarelser fra 300 piger og 260 drenge. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvad er din motivation for at opsøge fortællinger?

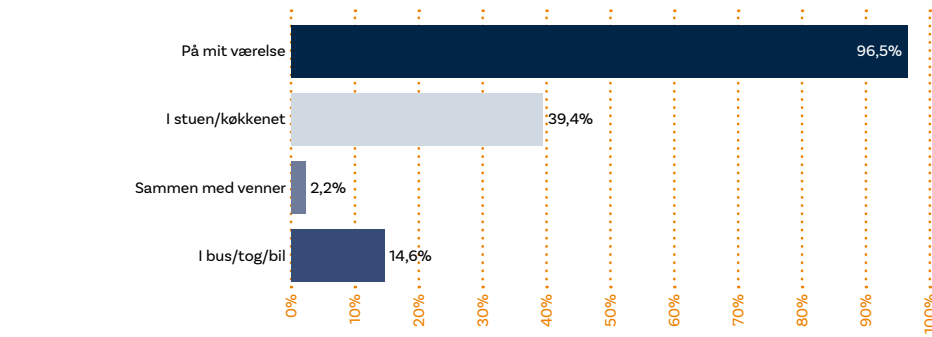
Figur 33

Læse- og mediepraksisser i forskellige rum og kontekster

Mediet i brug: Bøger

Diagrammet er baseret på 371 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor læser du bøger i din fritid?

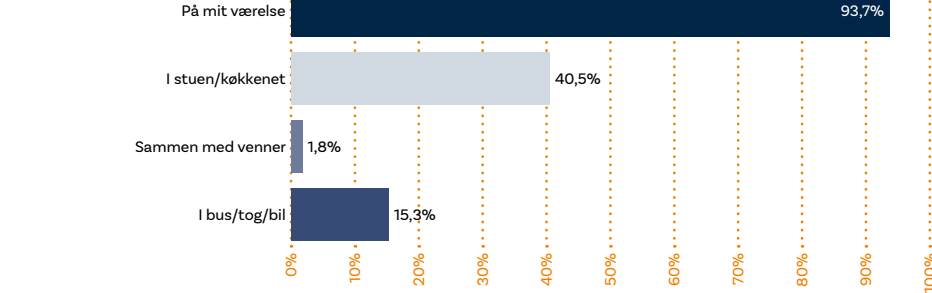

Figur 34

Mediet i brug: E-bøger

Diagrammet er baseret på 111 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor læser du e-bøger i din fritid?

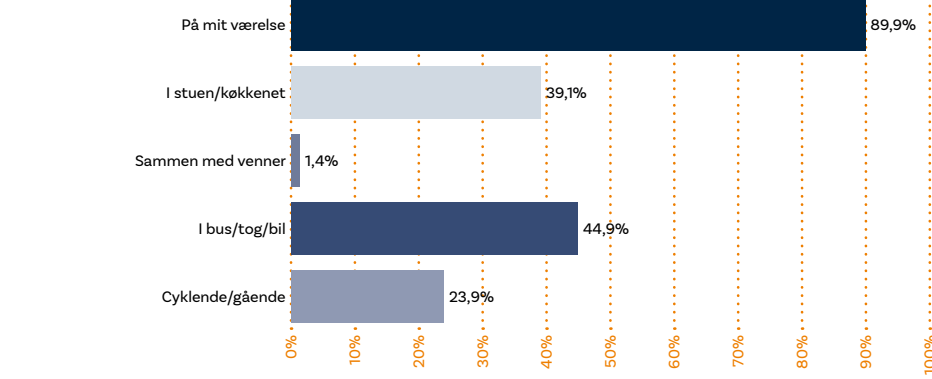

Figur 35

Mediet i brug: Lydbøger

Diagrammet er baseret på 138 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor hører du lydbøger i din fritid?

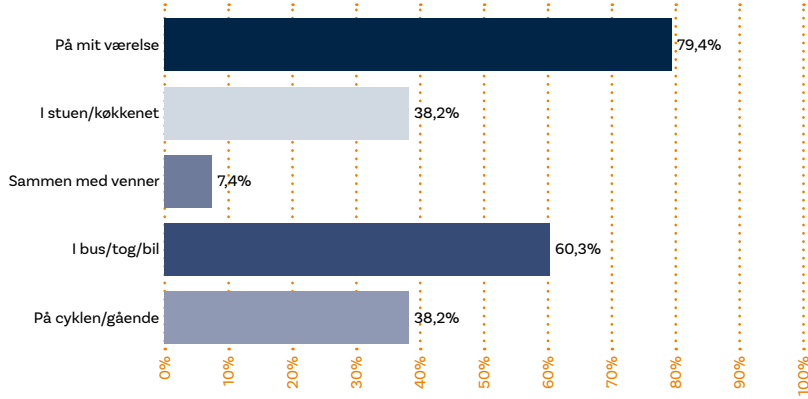

Figur 36

Mediet i brug: Podcasts

Diagrammet er baseret på 68 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor hører du podcasts i din fritid?

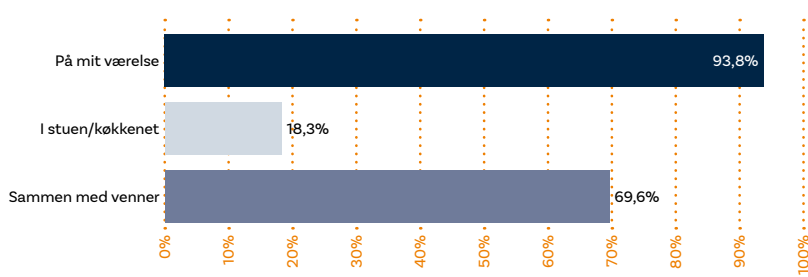

Figur 37

Mediet i brug: Computerspil

Diagrammet er baseret på 322 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor spiller du computerspil i fritiden?

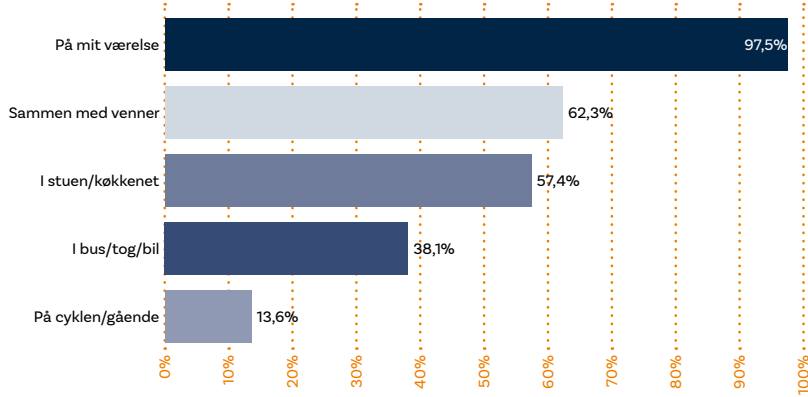

Figur 38

Mediet i brug: YouTube

Diagrammet er baseret på 514 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor bruger du YouTube?

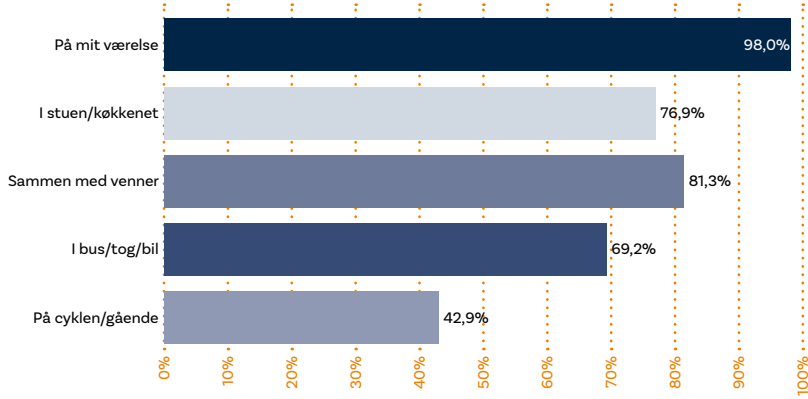

Figur 39

Mediet i brug: Sociale medier

Diagrammet er baseret på 497 respondenter. Respondenterne kunne vælge flere svarmuligheder.

Hvor bruger du sociale medier (fx Facebook, Snapchat, Tiktok, Instagram)?

Figur 40

Kvalitative besvarelser til spørgsmålet “Laver du andre aktiviteter, imens du læser i fritiden?”

Tabellen er produceret på baggrund af de 457 fritidslæseseres kvalitative besvarelser. Deres kvalitative, skriftlige besvarelser er dernæst blevet kategoriseret af forskerne.

Beskrivelse	Hyppighed	Procent
Ikke besvaret spørgsmålet	42	8,9
Ja – lytter til musik	107	23,4
Nej	239	52,3
Nej – kan ikke koncentrere mig	28	6,1
Ja, laver andre aktiviteter såsom: Høre tv, læse for familie/søskende/ kæledyr, spise mad, høre YouTube, slå græs og rydde op (typisk lydbøger), snakke med andre eller læse i sofaen imens forældre ser tv.	42	9,2

Tilføjelse: To respondenter blev influeret af forældrene ift. forbud mod aktiviteter under læsning – “Jeg vil gerne høre musik, men det vil min mor ikke have”, og “Jeg skal læse 30 minutter fem gange om ugen.”

Undersøgelsens vilkår, metode, bortfald og databehandling

Undersøgelsen er en kvantitativ survey med kvalitative elementer designet i SurveyXact, fremover forkortet SX. SX er blevet brugt til at generere tabeller og data. Litteratur om undersøgelsens teoretiske fundament kan findes i litteraturlisten på side 63 under “Litteratur om metode og surveydesign”.

→ Side 63

Rekruttering og respondenter

Med en samlet opgørelse over elever i 6. og 8. klasse i Silkeborg Kommune er det muligt at sammenligne vores antal af respondenter med det reelle antal mulige elever. Ud af Silkeborg Kommunes 24 kommunale skoler deltog følgende 14 i undersøgelsen: Balleskolen, Buskelundskolen, Dybkærskolen, Frisholm Skole, Funder-Kragelund Skole, Gjern Skole, Gjessø Skole, Gødvadskolen, Hvinningdalskolen, Skæggærs skolen, Thorning Skole, Trekløverskolen, Vestre Skole og Virklund Skole.

Tabellen herunder illustrerer, at undersøgelsen har formået at rekruttere 49% af 6. klassetrin og 46% af 8. klassetrin. Der er således henholdsvis 51% og 54% af 6. og 8. klassetrin i Silkeborgs skoler, som ikke indgår i undersøgelsen. Implikationerne ved dette beskrives i næste afsnit.

Klassetrin	Total antal elever	Respondenter i undersøgelsen	Succesrate: Antal rekrutterede respondenter
6. klasse	705	342	49%
8. klasse	512	223	44%

Karakteristik af undersøgelsen

Undersøgelsen bygger på resultater fra en online kvantitativ survey med enkelte kvalitative elementer i form af åbne spørgsmål. Surveyens data blev indsamlet i løbet af en periode på to måneder fra november til december 2020. Et vilkår for undersøgelsen var restriktioner og udfordringer knyttet til COVID-19, som resulterede i varierende perioder med online undervisning i indsamlingsperioden. For at højne svarraten blev surveyen præsenteret for eleverne i perioder med fysisk tilstedeværelse, hvor lærerne kunne formidle undersøgelsen direkte og gennemføre surveyen i skoletiden. Undersøgelsen klarlægger og vurderer ikke de mulige effekter af COVID-19 på børnenes medie- og læseadfærd, men søger at rapportere data på det givne tidspunkt, hvor restriktioner som følge af COVID-19 kan have haft konsekvenser for typen af svar, som eleverne afgav.

Det er 6. og 8. klasseelever i 14 af Silkeborg Kommunes folkeskoler, som er den undersøgte gruppe. Undersøgelsen sigter efter at beskrive netop denne gruppe og forsøger ikke at generalisere resultaterne til landsplansniveau. Undersøgelsen baserede sig på frivillig deltagelse, men eleverne blev opfordret af lærerne til at deltage, eftersom undersøgelsen foregik i en skolekontekst. Elevernes deltagelse krævede en sam-

tykkeerklæring indhentet fra en forælder for at leve op til den gældende GDPR-lovgivning. I enhver kvantitativ undersøgelse må der forventes et bortfald, altså respondenter, som vælger ikke at deltage eller forhindres pga. ydre faktorer. Nogle relevante bud på årsager til bortfald er manglende fremmøde i skolen, sygdom og isolation grundet COVID-19. Kravet om samtykkeerklæring fra en forælder kan ligeledes have ført til manglende respondenter. Derudover kan der være en over- eller underrepræsentation af visse skoler, da undersøgelsen ikke differentierer elever på skoleniveau.

Dataanalyse: Fordele og begrænsninger ved kvantitative og kvalitative data

Undersøgelsens spørgsmål er formuleret mhp. kvantificering og systematisering af en stor mængde data på en overskuelig måde. Standardiserede procedurer for dataindsamlingen nedsætter forskernes risiko for påvirkning af empiriindsamlingen og analysearbejdet. Dette er sammen med systematisk indsamling og strukturerede analyser med til at give undersøgelsen en høj reliabilitet.

Metodens svaghed er, at respondenterne ikke har mulighed for at formulere sig med deres egne ord. Derfor har vi inddraget fem åbne spørgsmål, hvor respondenterne har mulighed for at uddybe deres tanker som fritekst i svarfelter. Dette bidrager til at højne undersøgelsens validitet, idet det får os tættere på respondenternes oplevelser og erfaringer og giver større viden om og bekræftelse af, at undersøgelsen rent faktisk får svar på det, der spørges om. En udfordring ved kvalitative data er, at de er omfattende i bearbejdelsesprocessen. De kræver nærlæsning, kodning og identificering af mønstre og dermed også en øget forskerinvolvering og -prægning af analysen. Fordelen ved de åbne svarmuligheder er, at respondenterne har mulighed for at uddybe og præcisere deres svar, som kan give forskerne nyttig indsigt i deres livsverdener og tilføre nye og overraskende perspektiver til analyserne.

De kvalitative, åbne spørgsmål handlede om foretrukne YouTube-kanaler og/eller indhold, multitasking af mediebrug, navngivning af den sidste gode fortælling og begrundelse herfor. Spørgsmålene affødte varierede svar. YouTube-kanaler, multitasking af medier og de ni motivationer kodede vi induktivt, hvormed vi tog udgangspunkt i respondenternes svar frem for teori. Til spørgsmålet om den sidste gode fortælling kodede vi ud fra genrer såsom eksempelvis biografi, fantasy, gys og manga. Diskussionen om genredefinitioner og -inddelinger gør vi ikke detaljeret rede for her, men genrebestemmelserne beror i nogle tilfælde på subjektiv vurdering og behov for klarhed, da værkerne kan indgå i flere forskellige genrer. Resultaterne af de kvalitative spørgsmål blev anvendt som supplement til de kvantitative data.

Undersøgelsens vilkår

Surveyen blev distribueret til eleverne online via et link, som ikke var personligt tilknyttet eleverne. For at højne svarprocenten foregik undersøgelsen i elevernes skoletid tilrettelagt af klasselæreren. Med et åbent link var det overskueligt for lærerne at distribuere linket til samtlige elever i klassen på én gang, og samtidig bidrager det til bevarelsen af elevernes anonymitet. Da undersøgelsen blev foretaget i efteråret 2020, kan COVID-19-pandemien have påvirket børnenes medie- og læsevaner, da de brugte mere tid hjemme end sædvanligt.

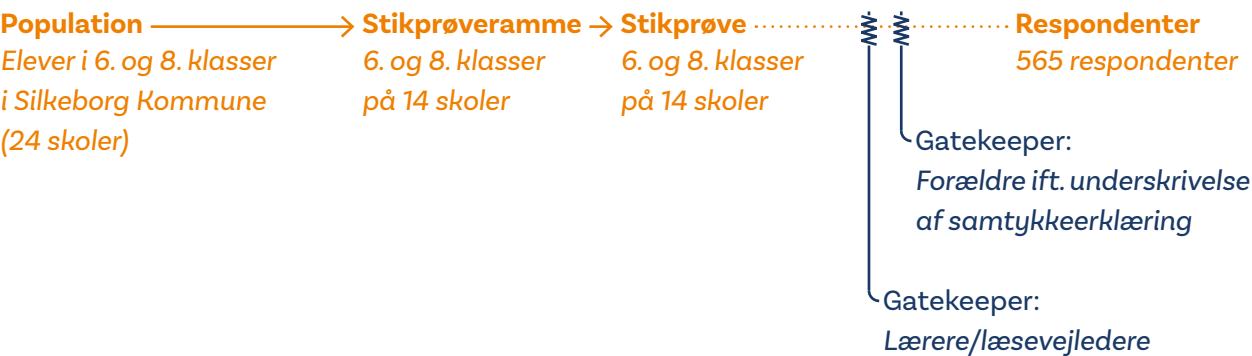
Undersøgelsens udsigelseskraft

Surveyen repræsenterer et øjebliksbillede af en vis gruppe af respondenter på et givent tidspunkt i et geografisk område og i en given kulturel og politisk kontekst. Udsigelseskraften beror derfor på den undersøgte konteksts specificitet og partikularitet og giver ikke belæg for at generalisere fx på landsplan. Undersøgelsen søger altså at beskrive data og ikke at generalisere. Dermed ikke sagt, at undersøgelsens resultater ikke kan anvendes og give mening ud over den specifikke geografiske kontekst. Selvom fundene og konklusionerne ikke er repræsentative for et bredere felt end Silkeborgs skoler, så vil man kunne spejle sig komparativt i disse tendenser i andre af landets 6. og 8. klasser. De vejledende råd, som følger på side 32, er således også anvendelige for en bredere målgruppe end blot Silkeborg Kommunes lærere og læsevejledere. Undersøgelsens metodedesign vil ligeledes kunne overføres til lignende grupper af respondenter og skabe grundlag for videre undersøgelser.

Datagrundlag og metode

Respondenterne i undersøgelsen kan opdeles ud fra tre baggrundsoplysninger: Køn, klassetrin og alder. Vi har bevidst fravalgt at udspørge respondenterne om navne, specifik klasse eller skole for at imødekomme kravet om anonymitet og dermed skabe øget deltagelsesprocent og ærlighed.

Sampling-metode

Figurtekst: Karakteristik af samplingmetode og repræsentation. Delvis baseret på illustrationen af en surveys livscyklus som gengivet i Groves et al. (2004) s. 48.

Populationen består som tidligere nævnt af 6. og 8. klasser i Silkeborg Kommune, hvor 14 skoler i kommunen valgte at deltage. Stikprøven er ikke stratificeret ud fra eksempelvis parametre som skole eller forældreindkomst. For at imødekomme ordblinde og læsesvage elevers deltagelse blev surveyens kompabilitet med oplæsningsprogrammer testet.

Eleverne blev opfordret af skoleinstitutionen såvel som af læsevejledere og klasselærere til at deltage i undersøgelsen frivilligt. Lærerne kommunikerede aktivt med forældrene og opfordrede dem til at underskrive den lovfæstede samtykkeerklæring. Undersøgelsen baserer sig således på frivillig deltagelse med forældrene som gatekeepere, hvilket kan have fremmet nogle elevers deltagelse og forhindret andres.

Som det ses i tabellen i afsnittet “Præsentation af surveyen” s. 7, formåede undersøgelsen at rekruttere knap halvdelen af eleverne på 6. klassetrin, mens andelen for 8. klassetrin var cirka 4 ud af 10 elever. Bortfaldet kan være med til at hindre undersøgelsens repræsentativitet og kan skyldes respondenternes afhængighed af engagementet hos to lag af gatekeepers: Lærerne/læsevejlederne og forældrene. Slutteligt kan bortfaldet skyldes eleven selv, som har afholdt sig fra at deltage grundet forståelsesproblemer, uvilje eller noget helt tredje. Der er også risiko for, at et utilstrækkeligt surveydesign har afholdt eller afbrudt potentielle respondents deltagelse. For netop at forebygge forståelsesproblemer forbundet med surveydesignet gennemførte vi en pilottest med elever på de to klassetrin for at identificere og afhjælpe svagheder og sproglige formuleringer i surveydesignet. Derudover kan der være en mulig overrepræsentation af læsevillige og læselystne elever, som kan være mere tilbøjelige til at deltage. Dette har vi forsøgt at modvirke ved at rammesætte surveyen som inkluderende, åben og med fokus på en bred anvendelse af medier.

I læsedelen af undersøgelsen blev respondenterne kategoriseret som henholdsvis “Fritidslæsere” og “Ikke-fritidslæsere”, hvoraf sidstnævnte gruppe netop ikke blev konfronteret med spørgsmål målrettet læserne. På den måde søgte vi at undgå, at ikke-fritidslæsere følte sig uden for målgruppen.

Opdeling i delgrupper

I undersøgelsen spørges respondenterne ind til baggrundsoplysninger om køn, klassetrin og alder. Disse data bliver anvendt i opdelingen af respondenternes svar ud fra forskellige delgrupper: Køn, klassetrin og fritidslæsere vs. ikke-fritidslæsere. Delgrupperne er oprettet med henblik på at sammenligne grupperne og undersøge forskelle og ligheder samt filtrere resultater ud fra baggrundsoplysningerne.

Parameter	Delgrupper	Definition af opdeling
Køn	Piger <> Dreng	Opdelt på baggrund af respondentens besvarelse af køn. I denne sammenligning er der fra trukket fem respondenter, som ikke har ønsket at opgive køn. Denne beslutning beror på den meget lille datamængde.
Klassetrin	6. klasse <> 8. klasse	Opdelt på baggrund af respondentens besvarelse af klassetrin.
Læsning	Fritidslæser <> Ikke-fritidslæser	Fritidslæseren bruger mindst ét af følgende medier i fritiden: Bøger, blade/magasiner, tegneserier/graphic novels, e-bøger, podcasts og/eller lydbøger. Ikke-fritidslæseren bruger ingen af disse medier i fritiden.

Køn er udvalgt som parameter, da denne baggrundsoplysning giver mulighed for at analysere, om der er forskelle på drenges og pigers læse- og medievaner. Eleverne fik mulighed for at vælge “Ønsker ikke at svare” på spørgsmålet om køn, hvis de ikke identificerede sig binært. Det var der knap 1 % af de adspurgte, der havde gjort, svarende til fem elever. Det har derfor givet mening at holde fast i den binære opdeling i denne undersøgelse. Klassetrin er relevant, da der som beskrevet i indledningen foregår en markant udvikling i elevernes læse- og medieadfærd fra mellemtrinnet til udskolingen. Derfor havde vi inden undersøgelsen igangsættelse også en formodning om, at der netop ville vise sig forskelle i elevernes mediebrug. Skellet mellem fritidslæsere og ikke-fritidslæsere indgår, da læse- og medievanerne kan sættes i sammenhæng med børnenes mediepræferencer og omgang med fortællinger. Her har det været interessant, hvorvidt der er forskel på fritidslæsernes og ikke-fritidslæsernes øvrige forbrug af medier og fortællinger.

Når det fremgår i undersøgelsen, at der er forskel på de to delgruppers resultater, så er der tale om en statistisk sikker forskel på delgrupper. En statistisk sikker forskel betegner, at der er mindst 95% sikkerhed for, at der reelt er forskel på delgrupperne. Der er dermed 5% risiko for, at der ikke er forskel på delgruppernes resultater.

Litteratur

— Bogpanelet (2021). *Bogen og litteraturens vilkår 2021*. København: Bogpanelets årsrapport 2021

— Christensen, V. m.fl. (red.) (2019). *PISA 2018. Danske unge i en international sammenligning*. København: VIVE. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

— Clark, C. og Picton, I. (2020). *Children and young people’s reading in 2020 before and during lockdown*. London: National Literacy Trust.

— Cope, B., og Kalantzis, M. (red.). (2000). *Multiliteracies: Literacy learning and the design of social futures*. London: Routledge.

— Cope, B., og Kalantzis, M. (2009). “Multiliteracies”: New Literacies, New Learning, Pedagogies: An International Journal, 4:3, 164-195.

— DR (2020). *Medieudviklingen: DR Medieforsknings årlige rapport om udviklingen i danskeres brug af elektroniske medier*.

— Gee, J. P. (2003). *What Video Games Have to Teach Us about Learning and Literacy*. New York: Palgrave Macmillan.

— Hansen, S., Gissel S. og Puck M. (2017) *Børns læsning 2017 – en kvantitativ undersøgelse af børns læse- og medievaner i fritiden*. København: Fremtidens Biblioteker.

— Henkel, A.Q., Mygind, S. og Svendsen, H.B. (2021) ”Exploring reading experiences in three media versions: Danish 8th grade students reading the story Nord.” *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 21, 1-19.

— Kress, G. (2003). *Literacy in the new media age*. London: Routledge.

— Meyrowitz, J. (1997). “Tre paradigmer i medieforskningen”. *Mediekultur*, vol. 13, no. 26, 56-69.

— New London Group (1996). “A pedagogy of multiliteracies: Designing social futures”. *Harvard Educational Review*, 66, 60–92.

— Nielsen, N. Å. (1989). *Ordenes Historie. Dansk Etymologisk Ordbog*. Danmarks Nationalleksikon. København: Gyldendal.

— OECD. (2003). “Reading Literacy”. In: *Glossary of Statistical Terms*.

— Pedersen, B.S., Engberg, M., Have, I., Henkel, A.Q., Mygind, S. & Svendsen, H.B. (2021). ”To move, to touch, to listen: Multisensory aspects of the digital reading condition”, *Poetics Today*. 42 (2), 281-300.

Litteratur om metode og surveydesign

— De Vaus, D. (2013) [1985]. *Surveys in Social Research*. London: Taylor & Francis.

— Groves, R. M., Fowler Jr., F. J., Couper, M.P., Lepkowski, J.M., Singer, E. og Tourangeau, R. (2004). *Survey Methodology*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

— Møller Hansen, N.-H., Marckmann, B., Østergaard, J., Nørregaard-Nielsen, E. og Rosenmeier, S. L. (2015) [2008]. *Spørgeskemaer i virkeligheden*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

— Olsen, H. (2008). *Holder holdninger*. København: Akademisk forlag.

— Sepstrup, P. (2002). *En undersøgelse viser*. Aarhus: Systime.

— Stjernholm Madsen, B. (2017) [2012]. *Statistik for ikke-statistikere*. Frederiksberg C: Samfundslitteratur.

